

บทที่ 5

ทัศนคติต่อปัญหาสังคมเศรษฐกิจ

ปัญหาสังคมย่อมเกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ทุกแห่ง ไม่มีสังคมใดเลยที่จะไม่มีปัญหาสังคม ผู้คนในสังคมแต่ละแห่งต่างก็พยายามหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมของตนให้หมดไป หรือเบาบางลง สมัยโบราณตลอดมา ผู้คนได้ใช้วิธีเอาผิดเป็นครู และมีอยู่เสมอที่หันไปใช้วิธีการทางเวทมนต์คาถา ทั้งนี้ยอมแล้วแต่ความเข้าใจของผู้คนเหล่านั้น ว่าปัญหาสังคมเช่นนี้มีสาเหตุเกิดขึ้นได้อย่างไร ต่อมาเมื่อผู้คนมีความรู้กว้างขวางออกไป ก็หันมาใช้วิธีคิดหาเหตุผลเอามาพิจารณาเห็นว่า ปัญหาสังคมอย่างนั้นน่าจะมีเหตุที่มาอย่างนี้แล้วก็คิดต่อไปว่า น่าจะใช้วิธีการอย่างนั้นอย่างนี้แก้ไขได้ 78

ปัญหาสังคม หมายถึง ภาวะหรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร ภาวะหรือสถานการณ์เช่นนั้นผู้คนเหล่านั้นไม่พึงประสงค์ หรือเห็นว่าจะปลอดภัยเป็นอย่างนั้นต่อไปไม่ได้ คิดกันว่าจะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ ด้วยการร่วมมือกันหลายฝ่าย ราช และ เซลซนิก 79

(Raab & Selznick)อธิบายว่า ปัญหาสังคมจะประกอบด้วยความสัมพันธ์ของบุคคลกลุ่มหนึ่งไปมีผลกระทบต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง และสังคมไม่สามารถจะควบคุมบุคคลให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นได้ ปัญหาสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึก หรือความมุ่งหวังขั้นมูลฐานของคนเป็นจำนวนมาก เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง ก็เนื่องมาจากคนในสังคมนั้นไม่ยอมปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด และการกระทำนั้นเป็นการขัดกับผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่ง จะเห็นได้ว่าความต้องการหรือความรู้สึกของคนนั้น จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาแต่อย่างใด แต่ขอเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ปัญหาที่ยังไม่ปรากฏหรือแอบแฝงอยู่ในสังคมนั้น เราไม่ถือเป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่จะเป็นปัญหาขึ้นเมื่อคนมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้น และได้แสดงพฤติกรรมหรือปฏิกริยาออกมา 80

78 ประสาท หลักศิลา, "ปัญหาสังคม", พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2508, หน้า 2

79 Earl Raab and G.J. Selznick, Major Social Problems, Row Peterson Co., 1959, pp. 3-4

80 สุพัทรา สุภาพ, "ปัญหาสังคม", พระนคร : โรงพิมพ์ไทรวิเศษนาพาณิช, 2515, หน้า 9

"มนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมได้อย่างไร?" ปัญหาที่อยู่ในความสนใจของมนุษย์มาช้านานแล้ว อริสโตเติล นักปราชญ์กรีกโบราณได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) คำกล่าวนี้ลึกซึ้งมากแต่ก็ไม่ได้ตอบปัญหาที่ยกมาข้างต้น ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า บัจเจกบุคคลและสังคมนั้นเราแยกกันไม่ออก เมื่อเกิดมนุษย์ขึ้นในโลกมนุษย์ก็อยู่รวมกันเป็นสังคมแล้ว เพราะสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ลักษณะพิเศษของมนุษย์คือความสามารถในการใช้ภาษาและสัญลักษณ์อื่น ๆ ในการติดต่อสื่อความหมาย หรือทำความเข้าใจระหว่างกัน ความสามารถอันนี้ทำให้มนุษย์สามารถสร้างวัฒนธรรมขึ้นมา วัฒนธรรมนอกจากจะทำหน้าที่ในด้านต่างๆ มากมายแล้ว ยังทำหน้าที่สำคัญคือการจัดระเบียบในสังคมด้วยการวางแผนอย่างพฤติกรรมใหม่ ศิลปปฏิบัติตาม ปัญหาการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลมีอยู่ในทุกกลุ่มคนที่มารวมกัน ทั้งนี้เพราะมนุษย์แต่ละคนย่อมมีความต้องการต่างๆ ของตนเอง ซึ่งถ้าปล่อยให้หาความพอใจโดยไม่มีการควบคุมแล้ว ย่อมเป็นอันตรายต่อการอยู่รวมกันเป็นสังคม สังคมจะไม่สามารถแก้ปัญหาและทำหน้าที่ต่างๆ ที่จำเป็นแก่การดำรงอยู่ของสังคมได้ เพราะฉะนั้นทุกสังคมจึงต้องมีกาจัดระเบียบสังคม สังคมจึงหมายถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย ⁸¹ หรือที่แสดงออกในคำพุทธธรรมคำว่า "บ้านเมืองมีชื่อมีแป"

สังคมจะมีความมั่นคง เสถียรภาพ (Stability) มีความเข้มแข็ง หรือความอ่อนแอมากน้อยเพียงใด ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะของ โครงสร้างของสังคม เหมือนกับอาคารซึ่งทรงตัวอยู่ได้อย่างมั่นคงแข็งแรง ก็เพราะมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ เช่น ฐาน เสา ฝา คาน ทง ฯลฯ ส่วนต่างๆ เหล่านี้ยึดเหนี่ยวกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ถ้าบางส่วนบกพร่อง ก็จะมีผลกระทบกระเทือนส่วนอื่นๆ ด้วยและจะทำให้อาคารเสียการทรงตัว ลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งของสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ไม่มีสังคมใดหยุดอยู่กับที่ โดยแท้จริงทุกขณะมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นเสมอ การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ภายในวงเขตจำกัด และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมในระยะสั้นแต่อย่างใด เช่น การเปลี่ยนแปลงในแบบศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม หรืออาจจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีขอบเขตกว้างขวาง และส่งผลกระทบไปยัง

81 ประเสริฐ แยมกลินฟูง, "การจัดระเบียบทางสังคม", (เอกสาร) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516, หน้า 3

82 ประเสริฐ แยมกลินฟูง, "สังคมวิทยาการเมือง", (เอกสาร) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516, หน้า 1

83 ประเสริฐ แยมกลินฟูง, "การเปลี่ยนแปลงทางสังคม", (เอกสาร) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516, หน้า 2

ส่วนอื่นๆของสังคม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ และผลประโยชน์ของคนทั่วไปต้องถูกกระทบกระเทือน เช่น การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของนิสิตนักศึกษาภายหลังเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น

สำหรับเรื่องทัศนคติของบุคคลต่อปัญหาสังคม ฮอร์ตัน (Horton) และ เลสลีย์ (Leslie) อธิบายไว้ว่า การศึกษาทัศนคติจะช่วยให้ทราบว่าเหตุใดบุคคลจึงมีปฏิกิริยาแตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะแสดงออกในลักษณะ 5 ประการ⁸⁴ กล่าวคือ (1) การวางเฉยหรือไม่สนใจ (indifference) เพราะเห็นว่าปัญหานั้นไม่กระทบกระเทือนต่อตัวเขา (2) กรรมบันดาล (fatalistic resignation) โดยเชื่อว่าปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพราะกรรมบันดาลให้เป็นไป กายเหตุนี้จึงยอมรับความทุกข์ยากและความอดอยากอย่างสงบ โดยไม่พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น (3) เย้ยหยัน (cynicism) พวกนี้เห็นว่าเสียเวลาที่จะไปพูดเรื่องปัญหาสังคม ควรปล่อยให้ชีวิตแต่ละคนเป็นไปตามยถากรรม ให้แต่ละคนยืนอยู่บนขาของตัวเอง (4) การลงโทษของศาสนา (religious retribution) ถือว่า ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น ภัยพิบัติทางอากาศ ภัยแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด ฯ เป็นผลมาจากพระเจ้าลงโทษมนุษย์ที่กระทำความผิด การแก้ปัญหาก็ต้องประพฤติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม สวดมนต์ออกบวช ไม่ใช่แก้ปัญหามาโดยการเปลี่ยนแปลงสังคมหรือสถาบัน (5) ความรู้สึกอ่อนไหว เป็นพวกที่มองปัญหาในแง่ที่ว่าควรจะทำอะไรสักอย่าง และความทุกข์ยากของคนควรจะได้รับ ความช่วยเหลือโดยตรงและโดยรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พวกนี้ไม่ได้มองปัญหาเป็นอาการความไม่สมบูรณ์ของสถาบันสังคม นอกจากนี้ในทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ (social scientific attitude) ซึ่งเป็นทัศนคติของนักวิทยาศาสตร์สังคมและนักสังคมสงเคราะห์อาชีพ เป็นทัศนคติที่ว่า การเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ทุกข์ยากเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ต้องมีความรู้ ความชำนาญ และความรู้แจ้งเห็นจริงในวิชาที่ว่าปัญหานั้นมีความเป็นมาอย่างไร และจะแก้ไขอย่างไร ทักษะของนักวิทยาศาสตร์สังคมที่มีต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจะออกมาในรูปการตั้งคำถามว่าปัญหาอะไร มีข้อเท็จจริงอย่างไรบ้างเกี่ยวกับปัญหานั้น มีค่านิยมทางสังคมอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้อง มีวิธีการปฏิบัติใดที่ได้ผลดีจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถืออยู่ เป็นต้น

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของมนุษย์อย่างหนึ่ง ก็คือการรวมกลุ่มไม่ว่าจะอยู่ในสมัยใดหรือสังคมใด มนุษย์มักจะมีการรวมเป็นกลุ่มก่อนเสมอ มูลเหตุของการรวมกลุ่ม มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ และการเมือง ในแต่ละแห่งซึ่งไม่เหมือนกัน กลุ่มจึงเกิดที่เห็นได้ชัดที่สุด ก็คือกลุ่มทางวัฒนธรรม กลุ่มเหล่านี้รวมกันเข้าภายใต้เหตุผลของความผูกพันทางวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและความเชื่อต่างๆ ที่เป็นสายใยแห่งความเชื่อมโยงความผูกพันซึ่งกันและกัน ลักษณะของกลุ่มอีกแบบหนึ่ง คือกลุ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มแบบนี้

84

รวมกันเข้ามาภายใต้เหตุผลของการมีประโยชน์ร่วมกันทาง เศรษฐกิจ นอกจากนั้นก็ยังมีการเมือง ซึ่งเป็นกลุ่ม ที่รวมกันเข้ามาภายใต้เหตุผลของการมีอุดมคติ หรือผลประโยชน์ทางการเมืองร่วมกัน ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ ว่า สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในแต่ละสังคมนั้น เป็นตัวกำหนดลักษณะสภาพของการเกิดกลุ่มขึ้น ในสังคมที่สำคัญที่สุด กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพลนั้นยากที่จะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด มนุษย์จะคง ประสพกับกลุ่มอิทธิพลเสมอ โดยเฉพาะในสังคมที่ซับซ้อน หรือสังคมสมัยใหม่ที่มีการใช้อำนาจทางการเมือง หรือที่มี ข้อขัดแย้งทางค่านิยมผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพลจะพยายามใช้อิทธิพล เมื่อจำเป็นต่อการรักษาผลประโยชน์ของตน โดยจะต่อสู้ประจวบคองกันเพื่อการดำรงอยู่ของตน ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ ฯลฯ

ในด้านพื้นฐานทาง เศรษฐกิจของประเทศไทย ระบบเศรษฐกิจก็คือระบบเศรษฐกิจธุรกิจเอกชน⁸⁵ที่วาง แผนเศรษฐกิจที่มีอยู่ในปัจจุบันก็เป็นการวางแผนแต่เฉพาะ เศรษฐกิจส่วนรัฐบาล มิได้ควบคุมไปถึง เศรษฐกิจ แขนงเอกชนเท่าที่ควร ระบบธุรกิจเอกชนในอดีตก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง มิได้รับการสนับสนุนเพียงพอจาก รัฐบาล มีการลงทุนในกิจกรรมรากฐานการพัฒนาแต่น้อย และเกือบไม่มีการลงทุนในแขนงอุตสาหกรรมเลย หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ระบบเศรษฐกิจของไทยยังคงเป็นระบบเศรษฐกิจเอกชน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงก็คือการ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโดยรัฐบาล มีการวางแผนเศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุนของรัฐบาล กิจกรรม รากฐานของการพัฒนาได้รับความสนใจในลำดับสูงขึ้น ซึ่งรวมการสร้างทาง เขื่อน โรงไฟฟ้า และการสื่อสาร ของประเทศ อัตราการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง แต่ปัญหาที่คือการเข้ามามีบทบาทของรัฐบาลที่เฉพาะแต่ ในกิจกรรมรากฐานเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถที่จะเปลี่ยนโครงสร้างทาง เศรษฐกิจของประเทศได้ เพื่อให้การพัฒนา ประเทศดำเนินไปโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ในองค์ประกอบการผลิต ให้เป็นการผลิตอุตสาหกรรมมากขึ้นในอัตราส่วน และการเปลี่ยนในองค์ประกอบของ กำลังแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมมากขึ้นด้วย การผลิตอุตสาหกรรมไม่ตกอยู่ภายใต้การจำกัด โดยกฎการลด ทยอยลงของผลผลิต เช่น การผลิตเกษตรกรรม รัฐบาลหวังว่าโดยการขยายกิจกรรมรากฐานของการพัฒนาแล้ว กลไกแห่งราคา จะดำเนินการพัฒนาต่อไปสำเร็จ แต่การคาดหวังนี้มิได้เกิดเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เศรษฐกิจมีจำกัด มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมน้อย ไม่มีการย้ายแรงงานจากเศรษฐกิจสาขาเกษตรกรรมมายัง เศรษฐกิจอุตสาหกรรม โดยมอบความมั่นใจไว้แก่กลไกของราคา เศรษฐกิจของประเทศกลับพัฒนาไปในระดับสูง เฉพาะสาขาเศรษฐกิจบริการรวมถึงบริการก่อสร้างในนครหลวง บริการการพักผ่อนหย่อนใจวิธีต่างๆ และ บริการการค้าธนาคาร

⁸⁵ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, "ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ", (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทย วัฒนาพานิช, 2515), หน้า 64

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระยะหลังสงครามนี้จึง เป็นการเจริญร่วมกันของกิจกรรมรากฐาน
กับการพัฒนาเศรษฐกิจบริการ ลักษณะเช่นนี้แสดงว่ามีความบกพร่องผิดพลาดของกลไกแห่งราคา ที่สามารถก่อ
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของเศรษฐกิจของประเทศได้ เศรษฐกิจบริการมีประโยชน์ในระยะยาว
ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย มีผลลูกโซ่แก่กิจกรรมประเภทอื่นน้อย และเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจที่เหมาะสมแก่
ประเทศที่เศรษฐกิจเจริญแล้ว ในประเทศที่กำลังพัฒนา เศรษฐกิจบริการเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย และที่สำคัญที่สุดก็คือ
กิจกรรมรากฐานกับเศรษฐกิจบริการต่างไม่เกี่ยวเนื่องสนับสนุนกัน ฉะนั้น กิจกรรมรากฐานที่ก่อสร้างขึ้นมาจะ
ไม่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเต็มที่ ซึ่งจะเป็นการทิ้งเสียเปล่าที่นำเสียหลายอย่าง ยิ่ง เศรษฐกิจอุตสาหกรรม
เท่านั้น ที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมรากฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ระบบเศรษฐกิจธุรกิจเอกชน เชื่อว่าการยอมรับอิสรภาพของเอกชน หมายถึงให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์
ในปัจจัยการผลิต และใช้กลไกแห่งราคาในขบวนการผลิต ขณะที่ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมบังคับเชื่อว่าการ เน้น
อำนาจของรัฐทางเศรษฐกิจ จะต้องให้รัฐเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเป็นผู้วางแผนออกคำสั่งในขบวนการ
ผลิต อุดมการประชาธิปไตยบางประเภทนิยมให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเสรี ที่เรียกว่า free
enterprise หรือ laissez-fair ซึ่งเป็นวิธีการของประเทศที่ใช้ระบบทุนนิยม (capitalism) วิธีนี้เอกชนมีเสรีภาพ
ในการริเริ่มดำเนินการและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยพลการเอง โดยรัฐบาลจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับน้อยที่สุด
เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจมากที่สุด อุดมการประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่ง นิยมที่จะ
เปิดโอกาสให้รัฐเข้าดำเนินการทางเศรษฐกิจบางประเภทที่เป็นสิ่งสำคัญ necessary economic sectors
เพื่อประโยชน์ ที่จะให้หลักประกันในด้านการเงินคืออยู่แก่ประชาชนโดยทั่วไป ให้ประชาชนได้มีความมั่นคงทาง
เศรษฐกิจ หรือได้รับการบำบัดในความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ วิธีนี้เป็นการให้สวัสดิการในทางสังคม
เพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของชุมชน ⁸⁶

ในการศึกษานี้ จะได้ทำการวิเคราะห์ ปัญหาสังคมเศรษฐกิจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชาวนา
ปัญหากรรมกร ในเรื่องค่าจ้างแรงงาน สาเหตุของการสไตรค์หยุดงาน ปัญหาเรื่องการมาลงทุนของต่างชาติ
โดยเฉพาะบทบาทของญี่ปุ่นในค่านเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศไทย ในการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติ คงถือหลัก
แบ่งออกเป็นทัศนคติตามสภาพของการ เป็นนิสิตผู้นำ, รายได้ของครอบครัว, ภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัว
มาเป็นปัจจัยในการ เป็นตัวควบคุมด้วย

ปัญหาชาวนา เนื่องจากสภาพในทางเศรษฐกิจตกต่ำ คือภาวะที่ข้าวของเครื่องใช้ กำลังขาดแคลน ไปด้วยราคาแพงขึ้น แต่ผลผลิตของชาวนากลับมีราคาตกต่ำ และไม่ได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการ ชาวนา จากหลายจังหวัด เช่น นครบุรี ปทุมธานี ออยุธยา สระบุรี นครสวรรค์ ได้เดินทางมาชุมนุมที่บริเวณท้องสนามหลวง ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2517 ชาวนาที่เดินทางมาต่างผลักดันขึ้นพุดอกิปรายโจมตีรัฐบาล ต่อจากนั้นจึงได้เดินขบวน ไปยังทำเนียบรัฐบาล และส่งตัวแทนเข้าพบนายกรัฐมนตรี พร้อมกับยื่นข้อเสนอ ดังต่อไปนี้

- (1) ให้รัฐบาลจกให้ผู้มีเชื้อข้าวของชาวนาในราคาตลาดโลก
- (2) ให้รัฐค่าข้าวสารเสียเอง เอาผลกำไรมาพัฒนาประเทศ หรือให้รัฐเป็นพี่เลี้ยงของกลุ่ม เกษตรกรที่จะจดทะเบียนโดยถูกต้องตามกฎหมายในการส่งข้าวออกไปขายต่างประเทศ และลดค่าพรีเมียม ข้าวส่งออกให้ทวย
- (3) ให้รัฐบาลควบคุมราคาน้ำมันที่จะส่งไปขายให้เกษตรกร
- (4) ให้รัฐมีการประกันราคาข้าวเปลือกให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ ขอให้ข้าวเปลือกมีราคาเกวียนละ 3,000 ถึง 4,000 บาท

นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรีได้รับข้อเสนอจากชาวนาและให้สัญญาว่าจะนำข้อเสนอเรียกร้อง ของชาวนาเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และต่อมาในวันที่ 6 มีนาคม 2517 สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ออกแถลงการณ์ 9 ข้อ เกี่ยวกับการช่วยเหลือชาวนา ที่เรียกร้อง ดังนี้

- (1) จะพยุงราคาข้าวเปลือกไม่ให้ตกต่ำลง เป็นที่เดือดร้อนแก่ชาวนา
- (2) รัฐมีนโยบายสนับสนุนสหกรณ์การเกษตร โดยจะอนุมัติเงินกู้ระยะยาวเพื่อนำไปก่อสร้าง ยุ้งฉางและโรงสี เพื่อให้สามารถซื้อข้าวจากชาวนาได้มากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง
- (3) จะสนับสนุนสถาบันเกษตรกร ให้จดทะเบียนแล้วส่งข้าวออกนอกได้โดยตรง
- (4) รัฐจะเก็บค่าพรีเมียมข้าวภายหลังจากที่ข้าวได้พ่นมือจากเกษตรกรไปแล้ว และราคาข้าวใน ตลาดโลกได้ทวีสูงขึ้น และเงินค่าพรีเมียมจะนำเข้ามาสมทบกองทุนเกษตรกรไปแล้ว
- (5) รัฐได้เสนอร่าง พรบ.ปฏิรูปที่ดินแล้ว โดยมีจุดประสงค์เพื่อการชลประทานและเพื่อให้ ชาวนาได้มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง
- (6) จะช่วยหาปุ๋ยราคาถูกลงให้แก่การ เกษตรกร พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันมิให้นำน้ำมันขาดแคลน สำหรับเกษตรกรและชาวประมง

- (7) รัฐบาลไคสนับสนุนเพิ่มวงเงินกู้ให้แกธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร
- (8) รัฐบาลรับหลักการที่จะจัดตั้งสำนักงานกองทุนอาหารสัตว์ชั้น
- (9) รัฐบาลจะกำหนดมาตรการให้สถาบันเกษตรกรสามารถประกอบธุรกิจการตลาดได้

ในด้านการเคลื่อนไหวที่จะช่วยเหลือชาวนาของนิสิตนักศึกษาชั้น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม คือ ชมรมบัณฑิตแห่งประเทศไทย ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย สหภาพเพื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสหพันธ์นักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทย เสนอโครงการ "ทอกระดุกสันหลัง" เสนอให้รัฐบาลตั้งนิคมชาวนาเพื่อใหม่ที่ตนทำกินเป็นของตนเอง จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรและโครงการปฏิรูปที่ดิน ชาวนาในต่างจังหวัดยังคงเดินทางเข้ามาร้องทุกข์ต่อรัฐบาลเป็นระยะๆ ตัวอย่าง ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2516 ชาวนาจังหวัดนครสวรรค์ 49 ครอบครัวที่ถูกนายทุนคดโกง เข้าร้องทุกข์กับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาว่า ถูกนายทุนกับเจ้าหน้าที่ย่ำยีเอาโฉนดที่ดินไปซึ่งในข้อหาบุกรุกที่ดิน ในขณะที่รัฐบาลนายสัญญาลาออกจากการบริหารประเทศ ทั้งๆที่เรื่องอยู่ในระหว่างการปราณีประนอมโดยมีรัฐบาลเป็นตัวกลาง

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ไคทำหน้าที่สื่อถึงนายสัญญา อรรถศักดิ์ ช่างสถานการณที่ชาวนาได้รับความเดือดร้อนจากการบีบบังคับของนายทุน เมื่อชาวนาจำนองที่ดินไว้เขาจะทวงสูญเสียที่ดินไปด้วยเคห์เหลี่ยมกลโกง นอกจากนี้ยังมีชาวราชการทุจริตเข้าข้างฝ่ายนายทุน เมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าไปทำการประณามก็ถูกขัดขวาง นอกจากนั้นก็ยังทำการขู่ขู่ชาวนาจานานา ศูนย์จึงต้องเสนอเรื่องขึ้นมาเพื่อให้รัฐบาลหาวิธีแก้ไข นายกรัฐมนตรีจึงประกาศใช้ ม.17 ช่วยเหลือชาวนา เพราะรัฐบาลไคพยายามเจรจาให้เจ้าของที่ดิน ให้ชาวนาไคทำนาต่อไปอีกระยะหนึ่ง จนกว่ารัฐบาลจะหาที่ดินให้ชาวนาเหล่านั้นได้ แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องใช้ ม.17 เข้าดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2516 ชาวนาจังหวัดต่างๆ ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลออกกฎหมายช่วยเหลือ ตามที่ได้เคยตกลงไว้กับชาวนา หรือให้รัฐบาลจัดซื้อที่ดินของนายทุนซึ่งมีที่ดินตั้งแต่ 300 ไร่ขึ้นไป แต่ไม่ได้ใช้ที่ดินนั้นทำการเกษตรมาเพื่อให้ชาวนาเช่าซื้อในราคาควบคุม และให้ชาวนาเช่าในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี ทั้งให้รัฐบาลประกาศใช้ พรบ.ควบคุมค่าเช่าในในปี พ.ศ. 2493 นายไช วัจนะกุล ตัวแทนชาวนาจังหวัดพิษณุโลก กล่าววา ขณะนี้ชาวนาทุกคนไม่มีความหวังในคณะกรรมการเพื่อสอบสวนและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวนาที่รัฐบาลไคตั้งขึ้น เพราะไม่สามารถช่วยชาวนาไคได้อย่างแท้จริง ขณะนี้ชาวนาถูกฟ้องร้องมีคดีคดีคืบนับสิบราย ชาวนานับหมื่นไม่มีที่ทำกิน ต้องเป็นชาวนารับจ้าง กลุ่มนิสิตนักศึกษาออกแถลงการณ์ร่วมสนับสนุนการต่อสู้ของชาวนาเพื่อมนุษยธรรมและความเป็นธรรมในสังคม โดยขอความร่วมมือจากนายกองตการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง บริจาคเงินเป็นทุนช่วยเหลือชาวนาต่อไป และทางศูนย์

กลางนิสิตนักศึกษาไปค่อนมุกติเงินหนึ่งหมื่นบาท เป็นค่าอาหารระหว่างการมาร่วมชุมนุม ในการประชุมคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 26 พฤศจิกายน มีมติไม่ตกลงตามข้อเรียกร้องของชาวนาที่เสนอต่อนายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุผลว่าได้ดำเนินการช่วยเหลือไปเป็นส่วนใหญ่แล้ว อีกทั้งไม่สามารถจะทำอะไรได้เพราะมีอุปสรรคในแง่กฎหมาย ขณะนี้รัฐบาลก็ดำเนินการช่วยเหลืออยู่แล้ว

ภายหลังจากเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาชุมนุมที่ท้องสนามหลวงเป็นเวลา 10 กว่าวันแล้ว ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่อย่างใด ชาวนานับหมื่นก็เดินขบวนไปสู่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี โดยมีพระภิกษุเกือบ 20 รูป นำหน้าขบวน เมื่อถึงทำเนียบได้เขาล้อมทำเนียบทั้ง 3 ด้านไว้ ขณะเดียวกันภายในทำเนียบตัวแทนชาวนาได้เจรจาทอรองกับรัฐบาล และคอยๆก็คลคลายในข้อเรียกร้องบางข้อ จนในที่สุดรัฐบาลจึงตกลงจะช่วยชาวนาโดยเร็วที่สุด ชาวนาที่มาชุมนุมจึงเดินทางกลับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในการวิเคราะห์ ทศนคติต่อปัญหาชาวนา ได้แบ่งปัญหาออกเป็น 4 ข้อใหญ่ กล่าวคือ

- (1) ความรู้สึกต่อการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิของชาวนา
- (2) ความเห็นต่อรัฐบาลนายสัญญา ว่าได้ช่วยชาวนาจริงตามคำเรียกร้องของชาวนาหรือไม่
- (3) สภาพของชาวนา ที่ประสบความเดือดร้อนจากสาเหตุต่างๆ
- (4) เรื่องการปฏิรูปที่ดิน โดยเฉพาะการบังคับซื้อที่ดินของนายทุนที่ดิน มาจัดสรรให้ชาวนา

ซึ่งมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ทรรศนะต่อการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิของชาวนา ภายหลังจากเหตุการณ์ของการเดินขบวนครั้งใหญ่ที่สุดของชาวนาเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2517 และรัฐบาลได้ตกลงใจจะช่วยเหลือตามข้อเรียกร้องไปแล้ว การเดินขบวนของชาวนาก็ยังมีต่อไปทั้งในเรื่องที่เป็นการช่วยเหลือชาวไร่อ้อย และในเรื่องความเดือดร้อนของตัวเอง เดินขบวนทั้งในทางจังหวัด และในกรุงเทพฯ รวมกัน กล่าวคือ วันที่ 17 ธันวาคม 2517 ชาวนาและชาวไร่อ้อยสี่พันคน รวมกับนักศึกษาชาวอีสานเดินขบวนเรียกร้องให้โรงงานทำน้ำตาลญี่ปุ่น ที่ ต.พันคอน อ.กุ่มกวางปี จังหวัดอุดรธานี เปิดทำนบระบายน้ำและให้รับซื้ออ้อยในราคายุติธรรม มีการเปิดไฮปาร์คหน้าท่าอากาศยานดอนเมืองที่นายอำเภอคุเต็อก หาวาตกอยู่ที่อิทธิพลของคนกรุงเทพฯ ในวันเดียวกัน ชาวนาจากนิคมทุ่งสาม จังหวัดพิษณุโลก ประมาณ 100 คน เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อฟังผลเรื่องทุ่งสามร่วมกับชาวนาที่เดินทางลงหน้ามากอนแล้ว โดยเข้าพักที่ทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่งขึ้นวันที่ 19 ธันวาคม ชาวนานิคมทุ่งสามเดินขบวนไปยังสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ขอพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อทวงสัญญาที่รับปากว่าจะจัดการให้ความยุติธรรมแก่ชาวนานิคมภายใน 3 เดือน นับแต่การเรียกร้องตั้งแต่เดือนสิงหาคมที่แล้วมา

การเดินขบวนเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเพื่อช่วยเหลือความเดือดร้อนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ในทัศนคติของนิสิต จากการศึกษาตามตารางที่ 39 (ก) นิสิตทั้งหมดเห็นด้วย ร้อยละ 60.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 21.2 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคณะ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นด้วย ร้อยละ 64.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.7

นิสิตชาย ของคณะรัฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งมากกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ เห็นด้วย ร้อยละ 61.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.0 และนิสิตผู้นำ ในกลุ่มนิสิตชายคณะรัฐศาสตร์ ยังถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่เห็นด้วยสูงสุด กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 68.4 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 21.0

ทบทวนข้อวิพากษ์การช่วยขบวนการเป็นไปอย่างไรจริงหรือไม่? ในการเดินขบวนและมาชุมนุมที่ท้องสนามหลวงของขบวนการ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลนายสัญญา ช่วยเหลือความเดือดร้อนต่างๆ นั้น ในวันที่ 9 สิงหาคม 2517 ตัวแทนขบวนการ 7 จังหวัด⁸⁷ ได้แก่ สุพรรณบุรี พิจิตร พิษณุโลก สิงห์บุรี อ่างทอง เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ได้เปิดอภิปรายชี้แจงให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับปัญหาขบวนการที่เดือดร้อนว่า การมาครั้งนี้เป็นการมาขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลเป็นครั้งสุดท้าย ถ้ายังไม่ได้รับความเป็นธรรม จะคืนบัตรประจำตัวขอลาออกจากการเป็นคนไทย ส่วนในทางจังหวัด ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาภาคเหนือ นำตัวแทนขบวนการในจังหวัดเชียงใหม่ เข่าพบผู้ว่าราชการ เพื่อเจรจาไกล่เกลี่ยขอลดค่าเช่าที่นาจากเจ้าของนา โดยขบวนการยื่นข้อเสนอให้เจ้าของที่ดินพิจารณา รวม 7 ข้อ คือ⁸⁸

- (1) ขอให้ลดค่าเช่านาจากไร่ละ 25-30 ถึงเป็น 15 ถึง
- (2) กรณีปรังเต็มเก็บ 15 ถึงข้อใด ขอลดเหลือเพียง 5 ถึง
- (3) ถ้าทำนาเสียหายเพราะภัยธรรมชาติ นายทุนจะคงไม่เก็บค่าเช่านา
- (4) การเก็บค่าเช่านาให้นายทุนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย
- (5) หลังจากการทำนาปี ถ้ามีการเพาะปลูกพืชไร่อย่างอื่นนายทุนต้องไม่เก็บค่าเช่า
- (6) ขอให้มีการตรวจสอบรังวัดที่นาให้แน่นอน
- (7) ขอให้เจ้าของนาถือเอาการต่อรองครั้งนี้เป็นเรื่องไกล่เกลี่ย

⁸⁷ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ ฉบับวันที่ 10 สิงหาคม 2517

⁸⁸ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ ฉบับวันที่ 11 สิงหาคม 2517

ข้อเสนอทั้ง 7 ข้อ ปรากฏว่า เจ้าของที่มารับเพียงบางข้อ ทำให้ชวานาน่ายื่นหยัดจะรวมตัวกัน
 ประท้วงกันมากยิ่งขึ้น ในเดือนกันยายน 2517 ทิวแทนชวานาหลายจังหวัดได้นำบัตรประชาชนที่รวบรวม
 มาจากเพื่อนชวานา 8 จังหวัด ที่เรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือในที่ทำกิน มามอบให้รัฐบาลที่ทำเนียบนายก
 รัฐมนตรี เพื่อฟังคำตอบเป็นครั้งสุดท้ายว่าจะช่วยชวานาได้หรือไม่ ก่อนหน้านั้นชวานาได้ประกาศว่า เมื่อ
 รัฐบาลไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ ก็จะประกาศเชกปลดปล่อยตัวเอง ห้ามราชการเข้าเกี่ยวข้องกับ แยกตัวรัฐบาลที่ตอบ
 ว่า ถ้าทำเช่นนั้นก็จะเข้าจับกุมฐานเป็นกบฏ การมากรุงเพทครั้งนั้น กลุ่มชวานาประกาศต้องการพบนายก
 รัฐมนตรีเพียงคนเดียวเท่านั้น ไม่ต้องการพบ คร. ประกอบ หุตะสิงห์ เพราะพบมาหลายครั้งแล้วช่วยอะไร
 ไม่ได้เลย ชวานาได้เดินทางมารวมหมู่เพื่อเรียกร้อง ขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลอีกหลายครั้ง จนถึงวันที่
 26 พฤศจิกายน 2517 คณะรัฐมนตรีมีมติไม่ตกลงตามข้อเรียกร้องหลายข้อ ซึ่งชวานาได้เสนอตอนท้าย⁸⁹
 ท้ายเหตุกล่าวว่า ได้ดำเนินการช่วยเหลือไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งไม่สามารถทำอะไรได้เพราะมีอุปสรรค
 ในแง่กฎหมาย ขณะนั้นรัฐบาลก็ได้ดำเนินการช่วยเหลืออยู่แล้ว เมื่อชวานาได้ฟังแถลงการณ์ดังกล่าว ทางโทรอง
 เป็นเคื่อกเป็นแค้นรัฐบาล ประกาศจะยื่นหยัดต่อสู้ต่อไป ซึ่งหลังจากนั้นเป็นเหตุให้ชวานานับหมื่น คนชบวน
 ครั้งใหญ่เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2517

จากเหตุการณ์ดังกล่าว เมื่อได้นำมาศึกษาว่า รัฐบาลนายสัญญา ใจช่วยชวานาจริงหรือไม่ และเป็น
 ไปตามข้อเรียกร้องของชวานาอย่างไร ตามทัศนคติส่วนใหญ่ จากการศึกษา ตามตารางที่ 39 (ข) นิสิตให้
 ความเห็นว่า รัฐบาลนายสัญญา ใจช่วยชวานาจริง คือ เห็นด้วยร้อยละ 52.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ
 5.5 นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีทัศนคติที่แตกต่างกับนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือ เห็นด้วยว่ารัฐบาลของ
 นายสัญญาใจช่วยชวานาจริงถึงร้อยละ 59.1 และเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 6.4 เปรียบเทียบกับการเห็นด้วย
 ร้อยละ 45.7 และเห็นด้วยร้อยละ 4.8 ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์แล้ว นิสิตคณะรัฐศาสตร์ คงมีความ
 มั่นใจในทางที่เห็นด้วยมากกว่านิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งมากกว่านิสิตกลุ่มอื่น คือ
 เห็นด้วยร้อยละ 58.5 เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 9.7 และนิสิตผู้นำในกลุ่มนิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์
 ยังคงเป็นกลุ่มที่เห็นด้วยสูงสุด คือ เห็นด้วยร้อยละ 56.0 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.0

⁸⁹ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ ฉบับวันที่ 27 พฤศจิกายน 2517

พรรคคณะก่อการปฏิรูปที่ดินโดยเฉพาะการบังคับซื้อที่ดินมาจัดสรรให้ชาวนา เมื่อนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้ ม. 17 เพื่อช่วยเหลือความเดือดร้อนของชาวนา เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2517 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อสอบสวนหนี้สินของชาวนา และแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวนา ขึ้น 8 แห่ง โดยมีผู้แทนของศูนย์นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย ที่จังหวัดนครสวรรค์ มีที่อำเภอท่าตะโกและอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรมีที่อำเภอบางมูลนากและอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิษณุโลกมีที่อำเภอวังทอง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีที่อำเภอเมือง และที่จังหวัดอ่างทอง มีที่อำเภอเมือง

ความเดือดร้อนของชาวนา ไม่มีที่จะทำกิน ทำให้ชาวนาบางท้องที่ เช่น ชาวนา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ถึงกับประกาศขู่นายทุนที่ไล่เลี้ยมโกงที่ดินว่า หากรัฐบาลไม่รีบเข้าดำเนินการแก้ไข โดยด่วนแล้ว กลุ่มนายทุนทั้งหมดจะโค่นล้มชีวิต หรือชาวนาอาจจะเข้าไปกลายเป็นผู้ก่อการร้ายไป 90 อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังคงประกาศขยายขอบเขตความช่วยเหลือชาวนาให้กว้างขวางออกไป ซึ่งนอกจากเรื่องหนี้สินของชาวนาแล้ว จะได้พิจารณาในเรื่องที่ทำกินอีกด้วย ซึ่งรัฐบาลได้เตรียมนำเอาป่าสงวนมาจัดสรรให้แก่ชาวนา ส่วนนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ พวกเขายื่นหนังสือขอหยุดเรียนกับสภาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้มีเวลาออกไปช่วยชาวนา ความเคลื่อนไหวทางบ้านชาวนา ภายหลังที่รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนหนี้สินของชาวนาขึ้นแล้ว ปรากฏว่ามีชาวนามากกว่า 3,000 คน จากหลายจังหวัด เช่น นครสวรรค์ ปราจีนบุรี สุพรรณบุรี เชียงราย สระบุรี ตากพากันร้องเรียนคณะกรรมการอย่างมากมาย นอกจากนี้ยังมีชาวนาพากันเขารดไปรับจ้างค่านาที่จังหวัดอื่นเป็นจำนวนมาก เพราะไม่สามารถที่จะเข้าไปทำนาในที่เดิมของตนได้ ชาวนาได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูปที่ดิน ให้รัฐบาลจัดซื้อที่ดินของนายทุนที่ดินซึ่งมีที่ดินตั้งแต่ 300 ไร่ขึ้นไป แต่มิได้ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม มาเพื่อให้ชาวนาได้เช่าซื้อทำกินในราคาที่เหมาะสม และให้ชาวนาได้มีโอกาสเช่านาในระยะยาวไม่ต่ำกว่า 6 ปี ทั้งให้รัฐบาลประกาศใช้ พรบ.ควบคุมค่าเช่านา ปี พ.ศ. 2493 กลับเอามาใช้อีกด้วย

การปฏิรูปที่ดิน โดยเฉพาะการบังคับซื้อที่ดินมาจัดสรรให้ชาวนา ในทัศนะของนิสิต จากการศึกษาตามตารางที่ 39 (ค) นิสิตส่วนใหญ่ เห็นด้วยร้อยละ 44.4 เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 34.8 นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความมั่นใจในเรื่องการปฏิรูปที่ดินสูงกว่า กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 43.8 เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 37.1 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 45.2 ที่เห็นด้วย และร้อยละ 32.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะรัฐศาสตร์

ตารางที่ 39

พรรคคณะทนายหาชานา จาแนกตามคณะ เพศ และสถานภาพของการเป็นผู้นำ

ทัศนคติต่อปัญหาชานา	คณะรัฐศาสตร์						คณะวิศวกรรมศาสตร์			รวม ทั้งสิ้น	
	ชาย			หญิง			รวม ทั้งคณะ	ชาย			
	นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา	รวม	นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา	รวม		นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา		รวม
ก) ความรู้สึกต่อการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิของชานา											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.0	35.7	25.0(13)	8.0	-	4.9(2)	16.1(15)	23.3	28.9	25.7(27)	21.2(42)
เห็นด้วย	68.4	42.8	61.5(32)	72.0	62.5	68.3(28)	64.5(60)	55.7	67.1	57.1(60)	60.6(120)
ไม่เห็นด้วย	7.9	14.3	9.6(5)	20.0	37.5	26.8(11)	17.2(16)	18.3	8.9	14.3(15)	15.6(31)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.6	7.1	3.8(2)	-	-	-	2.7(2)	3.3	2.2	1.9(2)	1.9(2)
ไม่ตอบ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.9(1)	1.5(3)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)
ข) รัฐบาลนายสัญญาโกชวยชานาจริงเป็นไปตามขอเรียกร้องของชานา											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.6	7.1	3.8(2)	16.0	-	9.7(4)	6.4(6)	5.0	4.4	4.8(5)	5.5(21)
เห็นด้วย	60.5	57.1	59.6(31)	56.0	62.5	58.5(24)	59.1(55)	43.3	48.9	45.7(48)	52.0(103)
ไม่เห็นด้วย	36.8	21.4	32.7(17)	28.0	37.5	31.7(13)	32.2(30)	38.3	42.2	40.0(42)	36.5(72)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-	-	-	-	-	-	8.3	2.2	5.7(6)	3.0(6)
ไม่ตอบ	-	14.3	3.8(2)	-	-	-	2.1(2)	5.0	2.2	3.8(4)	3.0(6)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)
ค) การปฏิรูปที่ดินโดยเฉพาะการบังคับซื้อที่ดินของนายทุนที่กั้นมาจัดสรรฯ											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36.8	21.4	32.7(17)	36.0	25.0	31.7(13)	32.2(30)	36.7	37.8	37.1(39)	34.8(69)
เห็นด้วย	44.7	57.1	48.1(25)	40.0	43.7	41.5(17)	45.2(42)	45.0	42.2	43.8(46)	44.4(88)
ไม่เห็นด้วย	7.9	-	5.8(3)	20.0	18.7	19.5(8)	11.8(11)	11.7	13.3	12.4(13)	12.1(24)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	7.9	-	5.8(3)	4.0	6.2	4.9(2)	5.4(5)	5.0	4.4	4.8(5)	5.0(10)
ไม่ตอบ	2.6	21.4	7.7(4)	-	6.2	2.4(1)	5.4(5)	1.7	2.2	1.9(2)	3.5(7)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)

มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ระหว่างทัศนคติของนิสิตชาย คณะวิศวกรรมศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตคณะรัฐศาสตร์ กล่าวคือ นิสิตชาย คณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นควย ร้อยละ 43.8 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 37.1 ในขณะที่นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นควยร้อยละ 48.1 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.7 อย่างไรก็ตาม นิสิตผู้นำในกลุ่มของนิสิตชายทั้ง 2 คณะ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือ นิสิตผู้นำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นควยร้อยละ 45.0 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 36.7 ในขณะที่นิสิตผู้นำ คณะรัฐศาสตร์ เห็นควย ร้อยละ 44.7 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 36.8

ทรรษนะเกี่ยวกับสภาพของชวานา ในการสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับความเดือดร้อนของชวานา อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเดินขบวนเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยแบ่งสาเหตุออกเป็น 8 ประเด็น เพื่อให้ให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็นว่าสาเหตุประเด็นใดที่นิสิตเห็นควยหรือไม่เห็นควย ดังนี้ คือ

- (1) ชวานาเดือดร้อนเพราะถูกนายทุนยึดที่ดินทำกิน
- (2) ชวานาเดือดร้อนเพราะเสียค่าเช่าที่ดินสูงมาก
- (3) ชวานาเดือดร้อนเพราะถูกพ่อค้าคนกลาง เอารัดเอาเปรียบ
- (4) ชวานาเดือดร้อนเพราะถูกนายทุนเงินกู้ขูดรีด
- (5) ชวานาไม่เดือดร้อนเพราะแผ่นดินไทยมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก
- (6) ชวานาที่เดือดร้อนจริงๆมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น
- (7) ชวานาไม่เดือดร้อน แต่เกิดจากการขูด
- (8) ชวานาเดือดร้อน เพราะความผิดของตนเอง เช่น ขอบริษัทเงินฟุ่มเฟือย เล่นการพนัน ฯลฯ

จากการศึกษา ตามตารางที่ 46 ปรากฏว่า นิสิตเห็นควยกับประเด็นที่ชวานาเดือดร้อนเพราะถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ สูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ เห็นควยร้อยละ 52.0 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.9 ประเด็นเพราะถูกนายทุนเงินกู้ขูดรีดมากเป็นอันดับที่สอง คือ เห็นควยร้อยละ 53.5 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 36.4 ประเด็นเพราะต้องเสียค่าเช่าที่ดินสูงมาก เป็นอันดับที่สาม คือเห็นควย ร้อยละ 68.2 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.2

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทัศนคติ จากสาเหตุที่ชวานาเดือดร้อนเพราะถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นควยร้อยละ 52.7 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 44.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 51.4 ที่เห็นควย และร้อยละ 41.9 ที่เห็นควยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จะพบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีความมั่นใจในคำตอบเห็นควยสูงกว่านิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

ในการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง พบว่า นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ เห็นควย ร้อยละ 65.87 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 34.11 เปรียบเทียบกับทัศนคติของนิสิตชายในคณะเดียวกัน ปรากฏว่า เห็นควย ร้อยละ 42.3 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 51.9 เมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตชายของคณะ วิศวกรรมศาสตร์ ที่เห็นควย ร้อยละ 51.4 และเห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 41.9 แล้ว นิสิตหญิงจะมีความมั่นใจ ในทางเห็นควยสูงกว่านิสิตชาย ในการเปรียบเทียบทัศนคติในระดับที่เห็นควยอย่างยิ่งด้วยกันแล้ว นิสิตผู้นำที่เป็น นิสิตชายของคณะรัฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติเห็นควยมากที่สุด คือ ร้อยละ 57.9 เปรียบเทียบกับ นิสิตผู้นำ ที่เป็นนิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีเพียง ร้อยละ 38.3

สาเหตุที่ชาวนาเกิดกรอนเพราะถูกนายทุนเงินกู้ขูดรีดนั้น เมื่อพิจารณาจากความกดดัน ที่ทำให้ชาวนาต้อง ขายผลิตผลในราคาต่ำแล้ว จะเห็นได้ว่าชาวนาส่วนใหญ่จะมีผลิตผลจากนาที่เขาเขาทำแทบทั้งสิ้น จะมีเพียงส่วน น้อยที่ชาวนามีที่ดินเป็นของตนเอง ยิ่งกว่านั้น ชาวนาที่ไม่มีปัญญาจะเข่าที่นา พวกนี้จะขายแรงงานในการค่านา หรือรับจ้างเกี่ยวข้าว เพื่อจะได้เงินมาประทังชีวิตไปเพียงวันหนึ่งๆเท่านั้น การทำนาในเมืองไทยไม่เคยมี การวิวัฒนาการมากมายมาเป็นเวลานาน เวลาที่น่านอยชาวมอออกรวงมากนั้ และเจอพอดชาขูดรีดเข้าไปอีก ก็ขาดทุน⁹¹ จำต้องไปจำนองที่แกมู้อัน บางรายก็ขายไปเลยและเข่าเข่าทำกินต่อไปใหม่หน้า ชาวนาที่คอง ขำระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นทุกปี จะเป็นชาหรือเป็นเงินกู้ก็ไ้ การแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าของเงินกู้ ทำให้ ชาวนาไม่มีโอกาสที่จะก้าวขึ้นมาจากผู้เขานามาเป็นเจ้าของที่นาได้เลย ในทางตรงข้ามจะมีแต่ชาวนาที่เคย เป็นเจ้าของที่นาต้องขายที่นา และเข่าที่นาเข่าทำกินต่อไป จากการศึกษาตามตารางที่ 4๖ (ง) พบว่า นิสิตรัฐศาสตร์ เห็นควย ร้อยละ 54.8 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 35.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 52.4 ที่เห็นควย และร้อยละ 37.1 ที่เห็นควยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์แล้ว จะพบความแตกต่าง กันเพียงเล็กน้อย และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง ปรากฏว่า พบความแตกต่าง กันเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ เห็นควย ร้อยละ 6๖.9 เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 24.4 เปรียบเทียบกับนิสิตชายในคณะเดียวกัน เห็นควย ร้อยละ 5๖.๖ เห็นควยอย่างยิ่ง ร้อยละ 44.2 เมื่อเปรียบเทียบกับทัศนคติของนิสิตชายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า มีผู้เห็นควย ร้อยละ 52.4 เห็นควย อย่างยิ่ง ร้อยละ 37.1 นับได้ว่าเป็นความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

91 ชวนชัย อัจฉรินทร์, "การปฏิรูปที่ดินเพื่อการพัฒนา", วารสารเพื่อน, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือน กุมภาพันธ์ 2517, หน้า 54

สาเหตุความเดือดร้อนของชาวนา ที่นิสิตเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่สาม คือ สาเหตุที่ชาวนาเดือดร้อน เพราะต้องเสียค่าเช่านาสูงมากนั้น จากการศึกษาตามตารางที่ 4 (ข) พบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นด้วย ร้อยละ 67.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 29.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 68.6 ที่เห็นด้วย และร้อยละ 18.1 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์แล้ว ปรากฏว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์มีความมั่นใจในทางเห็นด้วย สูงกว่านิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพียงเล็กน้อย

ทัศนคติระหว่างนิสิตหญิงกับนิสิตชาย พบว่า นิสิตชายของคณะรัฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจ เห็นด้วย สูงกว่านิสิตหญิงในคณะเดียวกัน และมากกว่านิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือ เห็นด้วย ร้อยละ 67.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 26.9 และในกลุ่มนี้ นิสิตผู้นำ เห็นด้วย ร้อยละ 68.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 28.9 จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบแล้ว นิสิตผู้นำของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นด้วยเพียงร้อยละ 68.3 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 20.0

สำหรับทัศนคติของนิสิตที่ไม่เห็นด้วย ในเรื่องความเดือดร้อนของชาวนานั้น จากการศึกษาตาม ตารางที่ 4 (จ) พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยต่อคำกล่าวที่ว่าชาวนาไม่เดือดร้อนเพราะแผ่นดินไทยมีความ สมบูรณ์อยู่มาก คือ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 56.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 28.3 เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติ ระหว่างนิสิตทั้งสองคณะ พบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 55.9 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 26.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 57.1 ที่ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 29.5 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะ วิศวกรรมศาสตร์แล้ว พบว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ จะมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยรุนแรงมากกว่านิสิตคณะ รัฐศาสตร์

อย่างไรก็ตาม เมื่อดูจากสาเหตุที่ชาวนาเดือดร้อน เพราะค่าเช่าที่นาสูงนั้น จากข้อเสนอของชาวนา ที่ยื่นต่อรองกับเจ้าของที่นา โดยมีศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาคณะเห็นว่าเป็นผู้นำตัวแทนของชาวนาเข้าพบเจ้าราชการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเจรจาลดค่าเช่าที่นาจากนายทุน เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2517 ซึ่งค่าเช่านา นั้นมีอัตราสูงถึงไร่ละ 25 - 30 ถึง หรือในกรณีที่เป็นการทำนาปรัง ก็ต้องเสียค่าเช่านาถึงไร่ละ 15 ถึง นอกจากนี้ หลังการทำนาปี ถ้ามีการปลูกพืชไร่อย่างอื่น นายทุนเจ้าของที่ดินยังคงเก็บค่าเช่านาเพิ่มเติมอีกด้วย ทัศนคติต่อสภาพของชาวนาโดยสรุปแล้ว อาจจะถูกกล่าวได้ว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นด้วยมากกว่านิสิตคณะ วิศวกรรมศาสตร์ และนิสิตชาย จะมีความมั่นใจในทางเห็นด้วยมากกว่านิสิตหญิง

ส่วนนิสิตที่ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามที่ว่า ชวานาเคือครอนจริงามีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น จากการศึกษาตามตารางที่ 4 (ฉ) นิสิตส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นด้วยมีร้อยละ 54.๖ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีร้อยละ 18.2 นิสิตคิดว่า มีความมั่นใจในทางไม่เห็นด้วยมากกว่านิสิตรัฐฯ กล่าวคือ ร้อยละ 56.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 28.9 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เปรียบเทียบกับร้อยละ 51.6 ที่ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 15.๖ ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ทัศนคติของนิสิตหญิงกับนิสิตชาย แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย นิสิตผู้นำไม่ว่าจะเป็นนิสิตชายหรือนิสิตหญิง จะมีความมั่นใจในทางไม่เห็นด้วยรุนแรงมากกว่านิสิตธรรมดา กล่าวคือ นิสิตชายในกลุ่ม นิสิตผู้นำ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 39.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 21.๖ ในขณะที่กลุ่มนิสิตธรรมดา ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5๖.๖ และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 14.3 ส่วนนิสิตหญิง ในกลุ่มนิสิตผู้นำ ปรากฏว่า ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 72.๖ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 12.๖ เปรียบเทียบกับกลุ่ม นิสิตธรรมดาที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5๖.๖ และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 6.2 เท่านั้น

ในประเด็นชวานาไม่เคือครอน แต่เกิดจากรูยง นิสิตส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นด้วยเช่นกัน จากการศึกษาตามตารางที่ 4 (ช) พบว่า ผู้ที่ไม่เห็นด้วย มีร้อยละ 48.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีร้อยละ 23.7 นิสิตคิดว่า มีความมั่นใจในทางไม่เห็นด้วยมากกว่านิสิตรัฐฯ กล่าวคือ ร้อยละ 45.9 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 29.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เปรียบเทียบกับร้อยละ 51.6 ที่ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 17.2 ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ทัศนคติของนิสิตชาย มีความมั่นใจ ในทางไม่เห็นด้วย มากกว่านิสิตหญิง นิสิตธรรมดา มีความมั่นใจ ไม่เห็นด้วยมากกว่านิสิตผู้นำในคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือ ร้อยละ 6๖.๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2๖.๖ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เปรียบเทียบกับร้อยละ 35.๖ ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 36.7 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ของนิสิตกลุ่มผู้นำ

สำหรับประเด็นสุดท้าย ที่ถามว่าชวานาเคือครอนเพราะความผิดของตนเอง เช่น ซอไบ้เงินปลอมเพื่อย เช่น เอนการพะนัน จากการศึกษา ตามตารางที่ 4 (ซ) พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 4๖.9 เห็นด้วย และ ร้อยละ 1๖.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง นิสิตคิดว่า มีความมั่นใจในทางเห็นด้วยมากกว่านิสิตรัฐฯ เพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ร้อยละ 4๖.9 เห็นด้วย ร้อยละ 12.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 4๖.9 ที่เห็นด้วย และ ร้อยละ 8.6 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ทัศนคติของนิสิตหญิง มีความมั่นใจ ในทางเห็นด้วยกับประเด็นคำถาม มากกว่านิสิตชายไม่ว่าจะเป็น นิสิตคณะรัฐฯ หรือนิสิตวิชาว นิสิตผู้นำ ไม่วา นิสิตคณะรัฐฯ หรือ คณะวิชาว ไม่วานิสิตชายหรือนิสิตหญิง มีความ มั่นใจมากกว่านิสิตธรรมดา กล่าวคือ นิสิตชายในคณะรัฐฯ ที่อยู่ในกลุ่มนิสิตผู้นำ ร้อยละ 47.4 เห็นด้วย ร้อยละ 2.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในขณะที่นิสิตธรรมดา ร้อยละ 21.4 เห็นด้วย สำหรับนิสิตหญิง ในกลุ่มของนิสิตผู้นำ ร้อยละ 48.๖ เห็นด้วย ร้อยละ 24.๖ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนนิสิตธรรมดา เห็นด้วย ร้อยละ 31.2 เห็นด้วย

ตารางที่ 40
 ทรัพย์สินเกี่ยวกับสภาพของชวานา จำแนกตามคณะ เพศ และสถานภาพผู้นำของนิติ

ทัศนคติต่อสภาพของชวานา	คณะรัฐศาสตร์						คณะวิศวกรรมศาสตร์				รวมทั้งสิ้น
	ชาย			หญิง			รวมทั้งคณะ	ชาย			
	ผลิตผู้นำ	นิสิตธรรมดา	รวม	ผลิตผู้นำ	นิสิตธรรมดา	รวม		ผลิตผู้นำ	นิสิตธรรมดา	รวม	
(ก) ชวานาเกิดก่อนเพราะถูกนายทุนยัดยัดทำกิน											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	23.7	21.4	23.1(12)	8.0	18.7	12.2(5)	18.3(17)	21.7	11.1	17.1(16)	17.7(35)
เห็นด้วย	68.4	71.4	69.2(36)	76.0	68.7	70.7(29)	69.9(65)	56.7	66.9	61.9(69)	65.6(133)
ไม่เห็นด้วย	7.9	7.1	7.7(4)	12.0	12.5	12.2(5)	9.7(9)	16.7	13.3	15.2(16)	12.6(25)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	—	—	—	4.0	—	2.4(1)	1.1(1)	3.3	—	1.9(2)	1.5(3)
ไม่ตอบ	—	—	—	4.0	—	2.4(1)	1.1(1)	1.7	6.7	3.8(4)	2.5(5)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)
(ข) ชวานาเกิดก่อนเพราะต้องเสียค่าเช่าสูงมาก											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	28.9	21.4	26.9(14)	12.0	12.5	12.2(5)	20.4(19)	20.0	15.5	18.1(19)	19.2(38)
เห็นด้วย	68.4	64.3	67.3(35)	72.0	62.5	68.3(28)	67.7(63)	68.3	68.9	68.6(72)	68.2(135)
ไม่เห็นด้วย	2.6	7.1	3.8(2)	12.0	18.7	14.6(6)	8.6(8)	10.0	6.7	8.6(9)	8.6(17)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ไม่ตอบ	—	7.1	1.9(1)	4.0	6.2	4.9(2)	3.2(3)	1.7	8.9	4.8(5)	4.0(8)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)
(ค) ชวานาเกิดก่อนเพราะถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	57.9	35.7	51.9(27)	36.0	31.2	34.1(14)	44.1(41)	38.3	46.7	41.9(44)	42.9(85)
เห็นด้วย	36.8	57.1	42.3(22)	64.0	68.8	65.8(27)	52.7(49)	55.0	46.7	51.4(54)	52.0(103)
ไม่เห็นด้วย	5.3	—	3.8(2)	—	—	—	2.1(2)	6.7	2.2	4.8(5)	3.5(7)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ไม่ตอบ	—	7.1	1.9(1)	—	—	—	1.1(1)	—	4.4	1.9(2)	1.5(3)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)

ทัศนคติต่อสภาพของชานา	คณะรัฐศาสตร์						คณะวิศวกรรมศาสตร์				รวม ทั้งสิ้น	
	ชาย			หญิง			รวม ทั้งหมด	ชาย				รวม
	นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา	รวม	นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา	รวม		นิสิต ผู้นำ	นิสิต ธรรมดา	รวม		
(ง) ชานาเดือดร้อนเพราะถูกนายทุนเงินกู้ยืม												
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	47.4	35.7	44.2(23)	24.0	25.0	24.4(10)	35.5(33)	33.3	42.2	37.1(39)	36.4(72)	
เห็นด้วย	47.4	57.1	50.0(26)	60.0	62.5	60.9(25)	54.8(51)	55.0	48.9	52.4(55)	53.5(106)	
ไม่เห็นด้วย	5.3	-	3.8(2)	12.0	-	7.3(3)	5.4(5)	10.0	6.7	8.6(9)	7.1(14)	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ไม่ตอบ	-	7.1	1.9(1)	4.0	12.5	7.3(3)	4.3(4)	1.7	2.2	1.9(2)	3.0(6)	
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)	
(จ) ชานาไม่เดือดร้อนเพราะแผ่นดินไทยมีความอุดมสมบูรณ์มาก												
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-	-	4.0	-	2.4(1)	1.1(1)	3.3	-	1.9(2)	1.5(3)	
เห็นด้วย	18.4	7.1	15.4(8)	4.0	6.2	4.9(2)	10.7(10)	11.7	4.4	8.6(9)	9.6(19)	
ไม่เห็นด้วย	42.1	57.1	46.1(24)	72.0	62.5	68.3(28)	55.9(52)	56.7	57.8	57.1(60)	56.6(112)	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	39.5	21.4	34.6(18)	20.0	12.5	17.1(7)	26.9(25)	28.3	31.1	29.5(31)	28.3(56)	
ไม่ตอบ	-	14.3	3.8(2)	-	18.7	7.3(3)	5.4(5)	-	6.7	2.8(3)	4.0(8)	
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)	
(ฉ) ชานาที่เดือดร้อนจริงๆมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น												
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5.3	-	3.8(2)	4.0	6.2	4.9(2)	4.3(4)	3.3	4.4	3.8(4)	4.0(8)	
เห็นด้วย	31.6	21.4	28.8(15)	12.0	25.0	17.1(7)	23.6(22)	16.7	11.1	14.3(15)	18.7(37)	
ไม่เห็นด้วย	39.5	50.0	42.3(22)	72.0	50.0	63.4(26)	51.6(48)	55.0	57.8	56.2(59)	54.0(107)	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.0	14.3	19.2(10)	12.0	6.2	9.7(4)	15.0(14)	23.3	17.8	20.9(22)	18.2(36)	
ไม่ตอบ	2.6	14.3	5.8(2)	-	12.5	4.9(2)	5.4(5)	1.7	8.9	4.8(5)	5.0(10)	
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)	

ทัศนคติต่อสภาพของชานา	คณะรัฐศาสตร์						คณะวิศวกรรมศาสตร์			รวมทั้งสิ้น	
	ชาย			หญิง			รวมทั้งคณะ	ชาย			
	มีสิทธิ ผู้นำ	ไม่มี สิทธิ	รวม	มีสิทธิ ผู้นำ	ไม่มี สิทธิ	รวม		มีสิทธิ ผู้นำ	ไม่มี สิทธิ		รวม
(๑) ชานาไม่เค็กรอน แต่เกิดจากการถูกข่ม											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วย	21.0	7.1	17.3(9)	32.0	50.0	39.0(16)	26.9(25)	20.0	8.9	15.2(16)	29.7(41)
ไม่เห็นด้วย	57.9	50.0	55.8(29)	56.0	31.2	46.3(19)	51.6(48)	35.0	60.0	45.9(48)	48.5(96)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.0	28.6	23.1(12)	8.0	12.5	9.7(4)	17.2(16)	36.7	20.0	29.5(31)	23.7(47)
ไม่ตอบ	-	14.3	3.8(2)	4.0	6.2	4.9(2)	4.3(4)	5.0	8.9	6.7(7)	5.5(11)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)
(๒) ชานาเค็กรอนเพราะความผิดของตัวเอง เช่น ชอบใช้เงินเพื่อเล่นการพนัน											
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2.6	-	1.9(1)	24.0	6.2	17.1(7)	8.6(8)	20.0	2.2	12.4(13)	10.6(21)
เห็นด้วย	47.4	21.4	40.4(21)	48.0	31.2	41.5(17)	40.9(38)	36.7	33.3	40.9(43)	40.9(81)
ไม่เห็นด้วย	36.8	50.0	40.4(21)	28.0	43.7	34.1(14)	37.6(35)	13.3	24.4	18.1(19)	27.3(54)
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10.5	14.3	11.5(6)	-	-	-	6.4(6)	13.3	4.4	9.5(10)	8.1(16)
ไม่ตอบ	2.6	14.3	5.8(3)	-	18.7	7.3(3)	6.4(6)	6.7	13.3	9.5(10)	8.1(16)
รวม	100(38)	100(14)	100(52)	100(25)	100(16)	100(41)	100(93)	100(60)	100(45)	100(105)	100(198)

ปัญหากรรมกร นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ได้มีการนัดหยุดงานเกิดขึ้นมาก ซึ่งเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในเขตจังหวัด กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานีและนนทบุรี มีคนงานที่เข้าเกี่ยวข้องกับ การนัดหยุดงานมีจำนวนถึงสองแสนคน ที่น่าสังเกตุก็คือกว่าครึ่งหนึ่งของการนัดหยุดงานเกิดขึ้นในเดือน พฤศจิกายนและธันวาคม 2516 หรือภายหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค อันแสดงให้เห็นชัดว่า การสไตรค์ของคนงานนั้นเกี่ยวพันกับสภาวการณ์ทางการเมือง ไม่น้อยกว่าสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในเบื้องต้นของการ สไตรค์เกิดขึ้นเมื่อคนงานเห็นว่า นายจ้างเอารัดเอาเปรียบไม่ให้ความเป็นธรรม ถูกหักคัศรัยของความเป็นมนุษย์ และไม่มีทางออกอื่นๆ เพราะชั้นตอนต่างๆในกฎหมายแรงงานเป็นเยื่อ และไม่แน่ใจว่าจะได้รับความเป็นธรรม เมื่อศาลรอนชัฎได้สูงขึ้นไปเบื้องต้น อันเนื่องมาจากราคาข้าวและอาหารหลักต่างๆ ลูกจ้างเรียกร้องขอค่าแรงเพิ่ม ก็มักจะไม่ได้รับการพิจารณาด้วยดี ชั้ยังมี การกดดันแรงกดดันผู้นำคนงานออกจากงาน จึงทำให้ลูกจ้างพากันนัดหยุดงานประท้วงจนเห็นว่า เป็นวิธีการเด็ดขาดที่ใช้ได้ผลดี ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2516 มีการนัดหยุดงานถึง 64 รายการนัดหยุดงานยังคงดำเนินติดต่อกันมาจนถึง ปี พ.ศ. 2517 ในกลางเดือนมิถุนายน ลูกจ้างโรงงานทอผ้าเพชรเกษม บุรีพาการทอ เจริญวัฒนาการทอ ไทยการ์เมนต์ จากจังหวัดสมุทรสาคร พร้อมกับลูกจ้างโรงงานทอผ้าอื่นๆ และ บางส่วนได้เดินทางมาชุมนุมที่บริเวณกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย และไต่ยื่นข้อเสนอลให้ อธิบดีกรมแรงงาน ว่า ⁹³

- (1) ใ้ไม่ว่าทางโรงงานจะลดการผลิตอย่างไร ก็ต้องไม่ไล่หรือลดคนงานลง โดยเด็ดขาด
- (2) กรณีที่โรงงานอ้างว่าลูกจ้างมีความผิด จะต้องแจ้งให้สมาคมลูกจ้างทอผ้าเข้าร่วมพิจารณา
- (3) ให้รัฐบาลรับรองคณะกรรมการของสมาคมลูกจ้างทอผ้า ให้มีอำนาจในการเข้าไปตรวจ

สภาพของคนงานในโรงงานต่างๆได้

- (4) ให้รัฐบาลปรับปรุงค่าจ้างขั้นต่ำอย่างน้อยเป็น 25 บาทต่อวัน

(5) ให้รัฐบาลแก้ไขกฎหมายแรงงานหมวด 5 ซึ่งว่าด้วยการชดเชยเมื่อลูกจ้างต้องออกจากงาน ซึ่งกฎหมายให้โรงงานจ่ายเงินเป็นเวลา 30 วัน ให้แก่เป็นคนที่ทำงานยังไม่ครบ 1 ปีจ่าย 3 เดือน ทำงาน 1 - 5 ปีจ่าย 6 เดือน และ 5 ปี จ่าย 12 เดือน

การเรียกร้องของกรรมกรดังกล่าว ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลในบางเรื่อง มีการออกประกาศของกระทรวงมหาดไทย ให้ยกเลิกประกาศเรื่องการคุ้มครองแรงงาน ฉบับวันที่ 16 เมษายน 2516 และให้ใช้ข้อความ กำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยในกรณีเลิกจ้าง ให้จ่ายเงินค่าชดเชยแก่ลูกจ้างที่ทำงานมาแล้ว 120 วัน เป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างต่ำสุด 30 วัน ถ้าลูกจ้างทำงานมา 1 ปี ไม่มากกว่า 3 ปี

ให้จ่าย 90 วัน หากลูกจ้างทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไป ต้องจ่ายรวม 180 วัน นอกจากนี้ก็มีประกาศเพิ่มอัตราค่าจ้างต่ำสุด 16 บาท เป็น 20 บาท และจะเพิ่มค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเป็น 25 บาทในต้นปี พ.ศ. 2518

ในวันที่ 5 กันยายน 2517 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกประกาศกำหนดค่าแรงงานขั้นต่ำทั่วประเทศ ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2517 เป็นต้นไป โดยให้ภาคเหนือและภาคอีสานวันละ 16 บาท ภาคใต้และภาคกลางวันละ 20 บาทอย่างเดิม ในวันที่ 1 ตุลาคม 2517 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอให้ประกาศ กำหนดอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ วันละ 20 บาท เป็นวันละ 25 บาท สำหรับลูกจ้างที่ทำงานในเขตกรุงเทพฯ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม มติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2518 และประกาศฉบับนี้ ไม่ได้รวมถึงแรงงานเกษตรกรรม ซึ่งได้แก่การเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ และเลี้ยงสัตว์ 94

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานขั้นต่ำวันละ 25 บาท การขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเป็นวันละ 25 บาท ประธานสมาคมลูกจ้าง โรงแรมและหอพักให้ความเห็นว่า เป็นการขึ้นที่ไม่มากไป เหมาะสมดีแล้ว เพราะในปัจจุบันค่าครองชีพสูงมาก ค่าใช้จ่าย 25 บาทต่อวันอาจจะไม่พอควยเข้าไป แต่ก็ยังเป็นการดี เพราะกรรมกรผู้ใช้แรงงานจะได้มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นบ้าง รัฐบาลไม่ควรปล่อยให้ค่าครองชีพสูงขึ้น หรือให้พ่อค้าฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าภายหลังที่ได้ประกาศเพิ่มค่าจ้างแรงงานเป็นวันละ 25 บาทแล้ว ส่วนทัศนคติของนิสิต จากการศึกษาตามตารางที่ 4 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทั้งสองคณะ เห็นว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำวันละ 25 บาทนั้นเหมาะสมดีแล้ว คือ มีจำนวนร้อยละ 64.6 มีนิสิตเพียงจำนวนร้อยละ 31.8 ที่เห็นว่ายังเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติแต่ละคณะ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ จำนวนร้อยละ 79.1 เห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมดีแล้ว ส่วนนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว มีจำนวนร้อยละ 53.3

นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ มีความมั่นใจในคำตอบที่เห็นว่า เป็นอัตราที่เหมาะสมดีแล้วสูงกว่านิสิตชาย ทั้งในคณะรัฐศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือ นิสิตหญิง เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 82.9 ในขณะที่นิสิตชาย คณะรัฐศาสตร์ มีร้อยละ 73.1 และนิสิตชาย คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีร้อยละ 53.3

เมื่อได้นำปัจจัย รายได้ของครอบครัวของนิสิตมาเป็นตัวควบคุม จำแนกไปตามคณะ ตามตารางที่ 42 พบว่า นิสิตที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำ เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 71.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 62.2 ของนิสิตที่มีรายได้ของครอบครัวสูง อย่างไรก็ตาม นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ไม่ว่ารายได้สูงหรือต่ำ จะมีความเห็นค่าจ้างแรงงานวันละ 25 บาท เป็นอัตราที่เหมาะสมดีแล้ว มากกว่านิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือ นิสิตที่มีรายได้สูงของคณะรัฐศาสตร์ เห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม ร้อยละ 75.6 นิสิตที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 86.5

ตารางที่ 41

ทรรศนะต่ออัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำวันละ 25 บาท จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่ออัตราค่าจ้าง	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
มากเกินไป	—	4.9	2.1(2)	2.9(3)	2.5(5)
เหมาะสมทีเดียว	73.1	82.9	79.1(72)	53.3(56)	64.6(128)
ต่ำเกินไป	26.9	12.1	21.9(19)	41.3(44)	31.8(63)
ไม่ตอบ	—	—	—	1.9(2)	1.0(2)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 42

ทรรศนะต่ออัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำวันละ 25 บาท จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่ออัตราค่าจ้าง	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวม ทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะ	รวม	รัฐฯ	วิศวะ	รวม	
มากเกินไป	2.4	3.5	3.1(3)	—	2.6	1.3(1)	2.3(4)
เหมาะสมทีเดียว	75.6	52.6	62.2(61)	86.5	56.4	71.0(54)	66.1(115)
ต่ำเกินไป	21.9	42.1	33.7(33)	13.5	38.5	26.3(20)	30.5(53)
ไม่ตอบ	—	1.7	1.0(1)	—	2.6	1.3(1)	1.1(2)
รวม	100 (41)	100 (57)	100 (98)	100 (37)	100 (39)	100 (76)	100 (174)

เปรียบเทียบกับร้อยละ 52.6 ของนิสิตที่รายได้ต่ำสูง และร้อยละ 56.4 ของนิสิตที่รายได้ต่ำ ของคณะ
วิศวกรรมศาสตร์แล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์มีความมั่นใจที่เห็นว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ
วันละ 25 บาท เหมาะสมดีแล้ว มากกว่านิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

ทรรศนะต่อเหตุผลการนัดหยุดงานของกรรมกร การนัดหยุดงานของกรรมกร เมื่อพิจารณาในด้าน
เหตุผลว่าสมควรเพียงใดหรือไม่ จากการศึกษาตามตารางที่ 43 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.9 เห็นว่า
ส่วนใหญ่ของกรรมกรมีเหตุผลที่จะหยุดงาน เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 32.8 ของกลุ่มที่มีความเห็นว่า ครึ่งหนึ่ง
มีเหตุผลอีกครั้งหนึ่ง ไม่มีเหตุผลที่สมควร

นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความมั่นใจในความเห็นที่ว่าส่วนใหญ่ของกรรมกรมีเหตุผลในการหยุดงาน
สูงกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ คือ ร้อยละ 53.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 35.5 ตามลำดับ อาจจะกล่าวได้ว่า
นิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความมั่นใจเห็นว่าส่วนใหญ่มีเหตุผล มากกว่านิสิตชาย หรือ นิสิตหญิง
ของคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งมีร้อยละ 46.1 และร้อยละ 21.9 ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์
มีถึงร้อยละ 53.3 ความแตกต่างระหว่างทัศนคติของนิสิตชายกับนิสิตหญิง แสดงให้เห็นลักษณะความเป็นพวกหัวเก่า
ของนิสิตหญิง ซึ่งหมายถึงการไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง ก็จะได้เห็นว่านิสิตหญิงเห็นว่า ส่วนน้อยของ
กรรมกรเท่านั้นที่เห็นผล ถึง ร้อยละ 34.1 มากกว่านิสิตชายสำหรับความเห็นค้านทั้งสองคณะ

เมื่อได้นำปัจจัย รายได้ของครอบครัวของนิสิตมาเป็นตัวควบคุม โดยจำแนกออกตามรายคณะ ตามตาราง
ที่ 44 นิสิตที่มีรายได้ต่ำ เห็นว่านิสิตส่วนใหญ่มีเหตุผล ร้อยละ 52.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 40.8 ของนิสิต
ที่มีรายได้สูง อย่างไรก็ตามพบว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ไม่ว่าครอบครัวจะมีรายได้สูง หรือรายได้ต่ำ จะเห็น
ว่าส่วนใหญ่ของกรรมกรมีเหตุผลในการหยุดงาน มากกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ กล่าวคือ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์
ที่มีรายได้สูง ร้อยละ 50.9 และที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 58.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26.8 ของนิสิตที่มี
รายได้สูง และร้อยละ 45.9 ของนิสิตที่มีรายได้ต่ำของคณะรัฐศาสตร์แล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตคณะวิศวกรรม
ศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจเห็นว่า ส่วนใหญ่ของกรรมกรมีเหตุผลในการหยุดงานมากกว่านิสิตรัฐศาสตร์

ทรรศนะต่อเหตุที่ทำให้กรรมกรสไตรค์หยุดงาน ในปี พ.ศ. 2516 ได้กลายเป็นปีที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง
ในประวัติศาสตร์แรงงานของไทย ทั้งนี้เนื่องจากการนัดหยุดงานซึ่งเกิดขึ้นมากเป็นประวัติการณ์มากกว่าการนัดหยุด
งานในรอบสิบปีที่แล้วมารวมกันเสียอีก คือมีการนัดหยุดงานทั้งสิ้นถึง 395 ราย เกือบทั้งหมดเกิดขึ้นภายหลังที่
จอมพล ถนอม-ประภาส และพันเอกณรงค์ ถูกขับไล่ออกจากประเทศไทยไปแล้ว ส่วนใหญ่จะมีขึ้นในเดือน

พรรคคณะต่อเหตุผลการหยุดงานของกรรมกร จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อสาเหตุการสไตรคหยุดงาน	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์		รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย		
ทั้งหมดมีเหตุผล	5.8	—	3.2(3)	3.8(4)		3.5(7)
ส่วนใหญ่มีเหตุผล	46.1	21.9	35.5(33)	53.3(56)		44.9(89)
ครึ่งหนึ่งมีเหตุผลอีกครึ่งหนึ่งไม่มีเหตุผล	30.8	43.9	36.6(34)	29.5(31)		32.8(65)
ส่วนน้อยเท่านั้นที่มีเหตุผล	17.3	34.1	24.7(23)	15.3(14)		18.7(37)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)		100(198)

ตารางที่ 44

พรรคคณะต่อเหตุผลการหยุดงานของกรรมกร จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อสาเหตุการสไตรคหยุดงาน	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวมทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	
ทั้งหมดมีเหตุผล	—	5.3	3.1(3)	—	—	—	1.7(3)
ส่วนใหญ่มีเหตุผล	26.8	50.9	40.8(40)	45.9	58.9	52.6(40)	45.9(80)
ครึ่งหนึ่งมีเหตุผลอีกครึ่งหนึ่งไม่มีเหตุผล	41.5	31.5	35.7(35)	43.2	30.8	36.8(28)	36.2(63)
ส่วนน้อยเท่านั้นที่มีเหตุผล	31.7	12.3	20.4(20)	10.8	10.3	10.5(8)	16.2(28)
รวม	100(41)	100(57)	100(98)	100(37)	100(39)	100(76)	100(174)

พฤศจิกายนและเดือนธันวาคม 2516 ซึ่งมีสาเหตุที่แตกต่างจากกรณีปกติ อาจจำแนกออกได้ ดังนี้ 95

- (1) คนงานเชื่อว่าตำรวจอยู่ในภาวะที่จะไม่ใช้มาตรการขั้นรุนแรงปฏิบัติต่อคนงาน
- (2) การประโคมข่าวการสไตรค์จนเกินเหตุของหนังสือพิมพ์ทั้งการสไตรค์ของคนงานรถไฟ
- (3) คนงานเชื่อว่าเป็นโอกาสที่ดีที่สุดที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมจากนายจ้าง
- (4) เป็นระยะเวลาปลายปี ซึ่งบริษัทจะมีการจ่ายโบนัส และกำหนดอัตราเงินเดือนใหม่ และลูกจ้างต้องรีบกระทำการเสียก่อน
- (5) คนงานบางส่วนได้เข้าร่วมกับนิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิดในระหว่างเหตุการณ์วันมหาวิปโยค ทำให้เกิดความกล้าที่จะเจรจาเรียกร้องเอาจากนายจ้างของตนเอง

เมื่อผู้วิจัย ได้สอบถามความเห็นจากนิสิต เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้กรรมกรสไตรค์หยุดงานว่าเมื่ออยู่หลายสาเหตุ อยากทราบว่าสาเหตุตามประเด็นที่ยกขึ้นมาถาม มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยขอให้นิสิตเรียงลำดับ 1, 2, 3, .. 5 ตามลำดับความสำคัญ คือ สาเหตุเกิดจาก ค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลย์กับค่าครองชีพ, ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ, สภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ, เกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน, และสาเหตุอื่นๆ โดยขอให้นิสิตเป็นผู้ระบุนั้น

จากการวิเคราะห์ ตามตารางที่ 45 พบว่านิสิตได้เรียงลำดับ ตามความสำคัญของสาเหตุต่างๆ ไว้อย่างต่อไปนี้

สาเหตุที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 เห็นว่าสาเหตุค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลย์กับค่าครองชีพ สำคัญกว่าสาเหตุอื่น รองลงมานิสิตร้อยละ 16.2 เห็นว่าเกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน ร้อยละ 12.1 เห็นว่าเพราะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ ร้อยละ 9.1 เห็นว่าเป็นเพราะสภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ และร้อยละ 1.5 ที่เห็นว่าเป็นสาเหตุอื่นๆ

สาเหตุค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลย์กับค่าครองชีพ นิสิตมีความมั่นใจในสาเหตุนี้มากกว่า นิสิตรัฐา คือ ร้อยละ 64.8 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 56.9 นิสิตหญิง เปรียบเทียบกับนิสิตชาย ในขณะที่รัฐา ร้อยละ 58.5 กับ ร้อยละ 55.8 แสดงว่ามีทัศนคติที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

สาเหตุที่มีความสำคัญอันดับที่สอง นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 29.8 เห็นว่าสาเหตุเป็นเพราะสภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ สำคัญกว่าสาเหตุอื่น รองลงมานิสิตร้อยละ 28.8 เห็นว่าเพราะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ ร้อยละ 25.2 เกิดจากค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลย์กับค่าครองชีพ ร้อยละ 13.1 เห็นว่าเกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน

สาเหตุเพราะสภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการนั้น นิสิตวิศวะ มีความมั่นใจในสาเหตุนี้ มากกว่า นิสิตรัฐฯ คือ ร้อยละ 32.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 26.9 ตามลำดับ ในขณะที่รัฐฯ นิสิตหญิงให้ความสำคัญ ร้อยละ 21.2 นิสิตชาย ร้อยละ 26.9 แสดงว่านิสิตชายมีความมั่นใจเห็นด้วยต่อประเด็นนี้ มากกว่านิสิตหญิง

สาเหตุที่มีความสำคัญอันดับสาม นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.9 เห็นว่าสาเหตุไม่ได้รับความเป็นธรรม จากฝ่ายจัดการ และเพราะสภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ เป็นสาเหตุที่มีความสำคัญเท่ากัน รองลงมา ร้อยละ 11.6 เห็นว่าเกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน และร้อยละ 8.6 เห็นว่าค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลย์ กับค่าครองชีพเป็นสาเหตุที่มีความสำคัญด้วย

สาเหตุเพราะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ นิสิตวิศวะ มีความมั่นใจเห็นว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญ น้อยกว่านิสิตรัฐฯ กล่าวคือ ร้อยละ 36.1 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 44.1 ตามลำดับ ในขณะที่รัฐฯ นิสิตหญิง มีความมั่นใจสูงสุด คือ ร้อยละ 48.8 เปรียบเทียบกับนิสิตชาย มีเพียงร้อยละ 40.4 ส่วนสาเหตุสภาพการทำงานไม่ดี ไม่มีสวัสดิการ นิสิตวิศวะ มีความมั่นใจในสาเหตุนี้ มากกว่านิสิตรัฐฯ คือ ร้อยละ 43.8 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 37.6 ตามลำดับ ในขณะที่รัฐฯ นิสิตชาย ให้ความสำคัญร้อยละ 38.5 นิสิตหญิง ร้อยละ 36.6 แสดงถึงทัศนคติ ที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

สาเหตุที่มีความสำคัญอันดับสี่ นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6 เห็นว่าเกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน สำคัญมากกว่าสาเหตุอื่น รองลงมานิสิตร้อยละ 20.2 เห็นว่าเป็นเพราะสภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ ร้อยละ 17.2 เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ ร้อยละ 4.5 เห็นว่า เป็นเพราะค่าจ้างแรงงาน ไม่สมมูลย์กับค่าครองชีพ

สาเหตุเกิดจากการยุบ ชักจูง เอาอย่างกัน นิสิตวิศวะ มีความมั่นใจในสาเหตุนี้มากกว่านิสิตรัฐฯ คือ ร้อยละ 64.8 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 49.5 นิสิตหญิง เปรียบเทียบกับนิสิตชาย ร้อยละ 41.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 55.6 แสดงว่า นิสิตหญิงมีความมั่นใจน้อยกว่านิสิตชาย

สาเหตุที่มีความสำคัญอันดับห้า อันได้แก่สาเหตุอื่นๆ ซึ่งกำหนดให้นิสิตเป็นผู้ระบุนั้น ปรากฏว่า นิสิตให้ความคิดเห็นเป็นจำนวนน้อยมาก มีเพียงร้อยละ 5 ตัวเลขน้อยที่จะทำการเปรียบเทียบ จึงไม่ได้ นำมาแสดงต่อการอธิบายเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว อาจจะสรุปได้ว่า ทรรศนะเกี่ยวกับ สาเหตุที่ทำให้กรมกรสไตรค์หยุดงาน นิสิตวิศวะ จะมีความมั่นใจต่อสาเหตุต่างๆมากกว่านิสิตรัฐฯ และนิสิตชาย จะมีความมั่นใจมากกว่านิสิตหญิง

พรรณณะเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้กรมการสไตรค์หยุดงาน เรียงลำดับตามความสำคัญ
จำแนกตามคณะและเพศ

สาเหตุการสไตรค์	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
(ก) ค่าจ้างแรงงานไม่สมมูลกับค่าครองชีพ					
สำคัญอันดับ 1	55.8	58.5	56.9(53)	64.8	61.1(121)
สำคัญอันดับ 2	12.0	31.7	27.9(26)	22.8	25.2(50)
สำคัญอันดับ 3	15.4	7.3	11.8(11)	5.7	6.6(17)
สำคัญอันดับ 4	1.9	2.4	2.2(2)	6.7	4.5(9)
สำคัญอันดับ 5	1.9	-	1.1(1)	-	0.5(1)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)
(ข) ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากฝ่ายจัดการ					
สำคัญอันดับ 1	11.5	9.8	10.7(10)	13.3	12.1(24)
สำคัญอันดับ 2	28.8	17.1	23.6(22)	33.3	28.8(57)
สำคัญอันดับ 3	40.4	48.8	44.1(41)	38.1	40.9(81)
สำคัญอันดับ 4	19.2	24.4	21.5(20)	13.3	17.2(34)
สำคัญอันดับ 5	-	-	-	1.9	1.0(2)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)
(ค) สภาพการทำงานไม่ดีไม่มีสวัสดิการ					
สำคัญอันดับ 1	15.4	4.9	10.7(10)	7.6	9.1(18)
สำคัญอันดับ 2	26.9	21.2	26.9(25)	32.4	29.8(59)
สำคัญอันดับ 3	38.5	36.6	37.6(35)	43.8	40.9(81)
สำคัญอันดับ 4	19.2	31.7	24.7(23)	16.2	20.2(40)
สำคัญอันดับ 5	-	-	-	-	-
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)
(ง) เกิดจากการยุบ ชักจูง					
สำคัญอันดับ 1	15.4	26.8	20.4(19)	12.4	16.2(32)
สำคัญอันดับ 2	13.5	21.9	17.2(16)	9.5	13.1(26)
สำคัญอันดับ 3	13.5	9.8	11.8(11)	11.4	11.6(23)
สำคัญอันดับ 4	55.8	41.5	49.5(46)	64.8	57.6(114)
สำคัญอันดับ 5	1.9	-	1.1(1)	1.9	1.5(3)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ทัศนคติเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจ มุ่งอยู่ในสังคมของโลกมีแบบแผนในการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจต่างๆกัน ทั้งขึ้นอยู่กับระดับความเจริญของประเทศ ระบอบแบบแผนทางการเมือง และสภาพทางสังคมของแต่ละประเทศ ดังมีระบบการเศรษฐกิจของแต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามสภาพที่ปรากฏกว้างๆแล้ว ลักษณะเศรษฐกิจของประเทศต่างๆในโลกจะแตกต่างกันอย่างตรงข้ามกันสองระบบ คือ ระบบเสรีนิยม และระบบสังคมนิยม ในระบบเสรีนิยมนั้นเป็นระบบที่ปล่อยให้ดำเนินไปเอง จัดให้มีการควบคุมตามที่จำเป็น ส่วนระบบสังคมนิยม หรือระบบวางแผนนั้นพยายามจำกัดการดำเนินงานกิจการทางเศรษฐกิจ และมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในการดำเนินงาน

ระบบเศรษฐกิจ โดยทั่วไปแล้วที่สำคัญ มีดังนี้ 96

(1) ระบบทุนนิยม ที่ปฏิรูปแล้ว ซึ่งอาจจะเรียกว่า "ทุนนิยมสวัสดิการ" หรือ "ชนนิยมแบบทดลอง" หมายความว่า ในประเทศเหล่านี้ ยังนิยมในระบบทุนนิยมอยู่ คือ เสรีภาพในการประกอบการเศรษฐกิจ ตามแนวความคิดของ อדם สมิท (Adam Smith) เขียนไว้ในหนังสือ The Wealth of Nations ในปี 1776 แนวความคิดนี้ว่าการปฏิบัติที่เป็นเสรีในด้านการเศรษฐกิจ และเชื่อว่าผลของการผลิตจะได้รับผลดีกว่าหากปล่อยให้ดำเนินไปอย่างเสรี การดำเนินเช่นนี้ช่วยให้สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรได้ประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจมาแล้ว แต่การดำเนินการเศรษฐกิจโดยเสรีเช่นนี้ ผู้ที่ทุนหรือนายทุนจะเป็นผู้คุมกิจการต่างๆไว้ในระบบเช่นนี้ผู้ท้อแท้หรือมีทุนน้อยต้องหายไป ซึ่งทำให้คนจำนวนมากได้รับการกระทบกระเทือนในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ โดยที่ผู้ที่มีทุนพยายามเอาตัวเขาเปรียบ

ด้วยเหตุที่ระบบทุนนิยม มีความบกพร่องดังกล่าวดังนี้ จึงได้มีการปฏิรูปปรับปรุง ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น ด้วยการให้รัฐบาลดูแลให้มีการเอาตัวเขาเปรียบ หรือ ก่อตั้งในหมู่ประชาชน โดยรัฐบาลได้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อควบคุมผู้ประกอบการขนาดใหญ่ และกำหนดให้สวัสดิการแก่ประชาชนที่ไร้แรงงานต่างๆไป ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบทุนนิยมใหม่ ก็คือ การให้สวัสดิการแก่ประชาชน หรือ เมฆาชนที่คอยให้ความช่วยเหลือ เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย เป็นต้น

(2) ระบบสังคมนิยม แนวความคิดนี้มาจากคาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) ซึ่งเป็นเจ้าสำหรับระบบคอมมิวนิสต์ ในระบบนี้เชื่อว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้นไม่ควรตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อย ซึ่งได้แก่นายทุนที่เห็นแก่ตัว กิจการทางเศรษฐกิจควรจะได้ดำเนินการโดยองค์การที่มีอำนาจส่วนกลาง และผลประโยชน์ที่ได้รับจะได้ออกไปสู่คนงานกรรมกร องค์การที่มีอำนาจที่ว่าควรจะทำเนิการวางแผนในกา ผลิตและ

96 จรูญ สุภาพ, "หลักรัฐศาสตร์ ฉบับพิเศษ", (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), ภาค 1, ภาค 2 และ ภาค 3

การซัดการสูญเปล่า ประกันสภาพความเป็นอยู่ของทุกคน และป้องกันการเฮาโรคเขาเปรียบกันทาง
 ความเศรษฐกิจ สหภาพโซเวียตได้นำเอาระบบนี้ไปใช้ ภายหลังจาก 50 ปีของการทุ่มเทในการดำเนินงาน
 ก็ได้ประกาศว่าได้รับผลสำเร็จพอสมควร วิธีการเช่นนี้ทำให้เกิดอำนาจเผด็จการ เพราะผู้คุมองค์การ
 ที่มีอำนาจในส่วนกลางนั้นจะมีอำนาจมากที่สุด ระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งสังคมนิยมและส่วนเสียเช่นเดียวกัน

(3) ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตย หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลจำกัดเสรีภาพทางเศรษฐกิจ
 ของประชาชน เพื่อความชอบธรรมในสังคม ระบบนี้ต้องการไทกร เมืองของประเทศใช้หลักประชาธิปไตย
 อย่างเต็มที่ ในด้านเศรษฐกิจจะต้องมีการดูแลควบคุมกำหนดกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด เพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์ทาง
 ความความจำเป็น เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในสังคมมากนัก ในทางปฏิบัติใช้หลักการ ดังนี้

- การวางแผนเศรษฐกิจโดยรัฐบาล
- การโอนกิจการทางเศรษฐกิจมาเป็นของรัฐ
- รัฐให้สวัสดิการแก่ประชาชน เกี่ยวกับปัจจัย 4

ปัจจุบันหลายประเทศได้หันมานิยม ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ประเทศที่กำลังพัฒนาได้ใช้ ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ
 สังคมและการเมือง

จากการศึกษาตามตารางที่ 46 เมื่อสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบใด
 จึงจะทำให้ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองในด้านเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วขึ้น นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ
 42.4 เห็นว่าควรใช้นโยบายเศรษฐกิจ แบบสังคมนิยมอย่างอ่อน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง
 นิสิตทั้งสองคณะ ปรากฏว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นควรใช้แบบสังคมนิยมอย่างอ่อน ร้อยละ 45.2 เปรียบ
 เทียบกับร้อยละ 40.0 ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์แล้ว แสดงว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีความคิดที่แตกต่าง
 กันเพียงเล็กน้อยกับนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

นิสิตหญิง เป็นกลุ่มที่เห็นว่าควรใช้นโยบายแบบสังคมนิยมอย่างอ่อน ร้อยละ 46.3 ซึ่งสูงกว่า
 ความเห็นของนิสิตชายในคณะเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีร้อยละ 44.2 ส่วนนิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์
 มีร้อยละ 40.0 อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ความเห็นของนิสิตหญิงและนิสิตชาย มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย

จากการศึกษาตามตารางที่ 47 พบว่านิสิตที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 50.0 เห็นว่าควรใช้นโยบาย
 สังคมนิยมอย่างอ่อน ในขณะที่นิสิตที่มีรายได้สูง มีเพียงร้อยละ 33.7 นิสิตที่มีรายได้ต่ำ ไม่ว่าคณะรัฐ
 หรือคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความมั่นใจเห็นว่าควรจะใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมอย่างอ่อนมากกว่า

ตารางที่ 46

ทรรศนะต่อการใช้นโยบายเศรษฐกิจ จำแนกตามคณะ และเพศ

ทัศนคติต่อนโยบาย เศรษฐกิจ	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
นโยบายแบบสังคมนิยมจัด	19.2	4.9	12.9(12)	18.1(19)	15.6(31)
นโยบายแบบสังคมนิยมอ่อน	44.2	46.3	45.2(42)	40.0(42)	42.4(84)
นโยบายแบบผสม	30.8	46.3	37.6(35)	34.3(36)	35.8(71)
นโยบายแบบเสรีนิยมอ่อน	5.8	—	3.2(3)	3.8(4)	3.5(7)
นโยบายแบบเสรีนิยมจัด	—	2.4	1.1(1)	3.8(4)	2.5(5)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 47

ทรรศนะต่อการใช้นโยบายเศรษฐกิจ จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อนโยบาย เศรษฐกิจ	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวม ทั้งสิ้น
	รัฐา	วิศวา	รวม	รัฐา	วิศวา	รวม	
นโยบายแบบสังคมนิยมจัด	14.6	15.8	15.3(15)	10.8	15.4	13.1(10)	14.4(25)
นโยบายแบบสังคมนิยมอ่อน	29.3	36.8	33.7(33)	54.0	46.1	50.0(38)	40.8(71)
นโยบายแบบผสม	48.8	40.3	43.9(43)	35.1	33.3	34.2(26)	39.6(69)
นโยบายแบบเสรีนิยมอ่อน	4.9	5.3	5.1(5)	—	2.6	1.3(1)	3.4(6)
นโยบายแบบเสรีนิยมจัด	2.4	2.4	2.0(2)	—	2.6	1.3(1)	1.7(3)
รวม	100(41)	100(57)	100(98)	100(37)	100(39)	100(76)	100(174)

พรรคนี้เกี่ยวกับรัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจมากน้อยเพียงใดในประเทศ การที่ประเทศหนึ่งๆ จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ชนชั้นปกครอง มีความตั้งใจจริงที่จะดำเนินการตามแผนพัฒนาประเทศ มีทรัพยากรทั้งด้านวัสดุและกำลังคนที่จะดำเนินงานให้บรรลุ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ตลอดจนมีระดับการสะสมทุนสูงพอประมาณด้วย ถ้ารัฐบาลเข้าไปควบคุมระบบเศรษฐกิจ มากเกินไป โดยไม่ยอมให้ฝ่ายเอกชน เข้ามามีส่วนช่วยโดยกว้างขวางแล้ว จะทำให้การพัฒนาการเศรษฐกิจเป็น ไปไม่ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการพัฒนา เศรษฐกิจสูงที่สุดในอาเซียนขณะนี้ ในขณะที่พม่า และอินโดนีเซียต้องประสบกับความล้มเหลวในความพยายามที่จะ พัฒนาเศรษฐกิจของตน สิ่งที่น่าสนใจอยู่อย่างหนึ่งทั้งไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์มีร่วมกัน คือความเต็มใจที่จะ ให้ฝ่ายเอกชนเข้ามาดำเนินการค้าอย่างเสรี ไม่กีดกัน หรือตั้งข้อจำกัดเหมือนในอินโดนีเซียและพม่า การสะสม ทุนและการลงทุนในประเทศไทยและฟิลิปปินส์เกิดขึ้นได้ ก็เพราะเอกชนที่เป็นคนต่างด้าวหรือชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวจีนมีอิสระในการทำธุรกิจการค้า โดยรัฐบาลไม่เข้าไปแทรกแซง แต่ในอินโดนีเซียและพม่านั้น คณะทหาร ตั้งรัฐวิสาหกิจทำเอง เสียหมด 97 แม้กระทั่งการค้าชายและการเดินรถ

จากการศึกษาตามตารางที่ 48 ถึงพรรคนี้เกี่ยวกับรัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจมากน้อยเพียงใด ในประเทศ ปรากฏว่านิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.4 เห็นว่า รัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจให้มากกว่าปัจจุบัน อีกมาก และร้อยละ 35.8 เห็นว่าให้มากกว่าปัจจุบันอีกเล็กน้อย โดยทั่วไปแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตส่วนใหญ่ ต้องการให้รัฐเข้ามาประกอบวิสาหกิจเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติระหว่าง นิสิตทั้งสองคณะ พบว่า นิสิตคณะวิศวกรรมร้อยละ 41.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 32.2 ของนิสิตรัฐแล้ว แสดงว่านิสิตวิศวกรรมมีความ มั่นใจในเรื่องนี้มากกว่านิสิตรัฐ เหตุผลประการหนึ่งเป็นเพราะนิสิตวิศวกรรมส่วนใหญ่ อยู่ในครอบครัวที่เกี่ยวข้อง กับการค้า จึงมีประสบการณ์และความมั่นใจในเรื่องของเศรษฐกิจมากกว่า มีความแตกต่างกันมากระหว่างความ คิดเห็นของนิสิตชายและนิสิตหญิง นิสิตชายร้อยละ 46.1 เห็นว่ารัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจให้มากกว่า ilyปัจจุบันอีกมาก ในขณะที่นิสิตหญิง มีเพียงร้อยละ 14.6 แสดงว่า นิสิตหญิงมีความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นพวกหัวเก่ามากกว่านิสิตชาย เมื่อได้นำปัจจัยรายได้ของครอบครัวมาเป็นตัวควบคุมและจำแนกตามรายคณะ ตามตารางที่ 49 พบว่า นิสิตที่มีรายได้ต่ำ ประสงค์จะให้รัฐเข้ามาประกอบวิสาหกิจเพิ่มขึ้นมากกว่านิสิตที่มีรายได้สูง คือร้อยละ 36.8 ต้องการให้รัฐเข้ามาประกอบวิสาหกิจมากกว่าปัจจุบันอีกมาก และร้อยละ 38.1 ต้องการให้รัฐ เข้ามาประกอบวิสาหกิจมากกว่าปัจจุบันอีกเล็กน้อย

97 ชัยอนันต์ สมุทวณิช, "ผลของการคอร์ปชั่นที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมือง", วารสารวิจารณ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชิต, 2517), หน้า 18

ตารางที่ 48

ทรรศนะเกี่ยวกับรัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจมากน้อยเพียงใดในประเทศ
จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อรัฐวิสาหกิจ	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
มากกว่าปัจจุบันอีกมาก	46.1	14.6	32.2(30)	41.9(44)	37.4(74)
มากกว่าปัจจุบันเล็กน้อย	26.9	46.3	35.5(33)	36.2(38)	35.8(71)
เท่าที่เป็นอยู่ก็แล้ว	5.8	12.2	8.6(8)	6.7(7)	7.8(15)
น้อยกว่าปัจจุบันอีกเล็กน้อย	19.2	24.4	21.5(20)	9.5(10)	15.1(30)
น้อยกว่าปัจจุบันอย่างมาก	1.9	2.4	2.1(2)	4.8(5)	3.5(7)
ไม่ตอบ	—	—	—	0.9(1)	0.5(1)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 49

ทรรศนะเกี่ยวกับรัฐควรจะเข้ามาประกอบวิสาหกิจมากน้อยเพียงใดในประเทศ
จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อรัฐวิสาหกิจ	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวมทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิสาหฯ	รวม	รัฐฯ	วิสาหฯ	รวม	
มากกว่าปัจจุบันอีกมาก	21.9	36.8	30.6(30)	32.4	41.0	36.8(28)	33.3(58)
มากกว่าปัจจุบันเล็กน้อย	34.1	38.6	36.7(36)	40.5	35.9	38.1(29)	37.3(65)
เท่าที่เป็นอยู่ก็แล้ว	14.6	7.0	10.2(10)	5.4	7.7	6.6(5)	8.6(15)
น้อยกว่าปัจจุบันอีกเล็กน้อย	26.8	10.5	17.3(17)	18.9	10.2	14.5(11)	16.1(28)
น้อยกว่าปัจจุบันอย่างมาก	2.4	5.3	4.1(4)	2.7	5.1	3.9(3)	4.0(7)
ไม่ตอบ	—	1.7	1.0(1)	—	—	—	0.6(1)
รวม	100(41)	100(57)	100(98)	100(37)	100(39)	100(76)	100(174)

ทรงสนะคอกการมาลงทุนของต่างชาติ ทำให้ไทยได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจมากขึ้นเพียงใด เงินทุน
ต่างประเทศที่ใช้ในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ ในประเทศไทย นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1951-1958 ได้เพิ่มขึ้น
จาก 140 ล้านดอลลาร์ เป็น 164 ล้านดอลลาร์ และในอีก 8 ปีต่อมาเพิ่มขึ้นเป็น 355 ล้านดอลลาร์ ในปลายปี
1966 เพิ่มเป็น 519 ล้านดอลลาร์ เมื่อได้พิจารณาจากข้อมูลการชำระเงิน จะเห็นว่าการลงทุนจากต่างประเทศ
ระหว่างปี ค.ศ. 1967-1969 มีจำนวน 268 ล้านดอลลาร์ ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของสหรัฐ ญี่ปุ่น และเยอรมัน
ตะวันตก บริษัทอเมริกันได้ลงทุนเพิ่มจาก 27 ล้านดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1961 มาเป็น 110 ล้านดอลลาร์
ในปี 1967 และเมื่อสิ้นปี 1968 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 200 ล้านดอลลาร์ 98

นอกจากนี้ยังได้มีการตั้งบริษัทผสมระหว่างนานาชาติอีกด้วย อันเป็นการกระตุ้นให้มีการลงทุนของบริษัท
ต่างประเทศร่วมกับไทยเพิ่มขึ้น ญี่ปุ่นเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทุ่มเงินไว้ในประเทศไทยมาก จะเห็นได้ว่า เมื่อ
สิ้นปี พ.ศ. 2517 ร้อยละ 32.0 ของทุนจดทะเบียนธุรกิจ ที่ได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานส่งเสริมการลงทุน
ของต่างชาติ เมื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียของการมาลงทุนของชาวต่างชาติ ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย ในด้านที่ดี
เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีการจ้างคนไทยเราเข้าทำงาน ทำให้ได้ค่าแรงสูง มีเงินทุนไปประกอบ
ธุรกิจใหม่ๆ ช่วยไหลลการะการสั่งเข้า ได้เรียนรู้เทคนิคในการบริหาร และการตลาด สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
เป็นช่องทางได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานการลงทุน ในข้อเสีย การลงทุนจากต่างประเทศเป็นการ
วิกรอนอิมโพลของประเทศไทยในแง่เศรษฐกิจ และออกจะเป็นในแง่ของการเมืองด้วย การหากำไรเกินควร การ
เลาเปรียบนักธุรกิจที่เป็นคนไทย ตลอดจนการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีการเอาเปรียบ
จากการลงทุนของต่างชาติ ดังจะเห็นตัวเลขในปี ค.ศ. 1961-66 ปรากฏว่า มีการนำกำไรออกจากไทย
เป็นจำนวนถึง 2,600 ล้านบาท 99

จากการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการมาลงทุนของต่างชาติ ทำให้ไทยได้รับผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ
มากขึ้นเพียงใด ตามตารางที่ 50 ปรากฏว่า นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.6 เห็นว่าไทยได้รับประโยชน์
ในทางเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความเห็นเช่นนี้ ร้อยละ 58.1 เปรียบเทียบกับ
ร้อยละ 54.8 ของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ เป็นความเห็นที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย สำหรับทัศนคติระหว่างนิสิต
ทั้งสองคณะ นิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความเห็นที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยกับนิสิตหญิงของคณะ
รัฐศาสตร์ คือ ร้อยละ 58.1 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 58.5 ตามลำดับ

98 ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, "รัฐเซียวิเคราะห์ไทย", จุลสารโครงการตำรา สังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน 2518, หน้า 9

99 ชุนทอง อินทร์ไทย, "การลงทุนจากต่างประเทศในเมืองไทย", วารสารเพื่อน,
ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2517, หน้า 62

ตารางที่ 50

ทรรศนะต่อการมาลงทุนของต่างชาติ ทำให้ไทยได้รับประโยชน์ในทาง
เศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อการลงทุนของต่างชาติ	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
ได้ประโยชน์มากที่สุด	5.8	2.4	4.3(4)	0.9(1)	2.5(5)
ได้ประโยชน์มาก	38.5	36.6	37.6(35)	30.5(32)	33.8(67)
ได้ประโยชน์เพียงเล็กน้อย	51.9	58.5	54.8(51)	58.1(61)	56.6(112)
ไม่ได้ประโยชน์เลย	3.8	2.4	3.2(3)	10.5(11)	7.1(14)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 51

ทรรศนะต่อการมาลงทุนของต่างชาติ ทำให้ไทยได้รับประโยชน์ในทาง
เศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อการลงทุนของต่างชาติ	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวม ทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	
ได้ประโยชน์มากที่สุด	4.9	—	2.0(2)	2.7	2.6	2.6(2)	2.3(4)
ได้ประโยชน์มาก	41.5	36.8	38.8(35)	29.7	23.1	26.3(20)	33.3(58)
ได้ประโยชน์เพียงเล็กน้อย	48.8	52.6	51.0(50)	64.9	64.1	64.5(49)	56.9(99)
ไม่ได้ประโยชน์เลย	4.9	10.5	8.2(8)	2.7	10.2	6.6(5)	7.5(13)
รวม	100(41)	100(57)	100(98)	100(37)	100(39)	100(76)	100(174)

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้นำปัจจัยรายได้ของครอบครัวของนิสิต มาเป็นตัวควบคุม และจำแนกตาม รายคณะ ตามตารางที่ 51 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ ที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 64.5 เห็นว่าการมาลงทุนของต่างชาติ ทำให้ไทยได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อย ในขณะที่นิสิตที่มีรายได้สูง ร้อยละ 51.0 เห็นว่าไทยได้รับประโยชน์เล็กน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะ นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความมั่นใจเห็นว่าไทยได้รับประโยชน์เล็กน้อยสูงกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ กล่าวคือ นิสิตที่มีรายได้สูง ร้อยละ 52.6 นิสิตที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 64.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 48.8 ของนิสิตที่มีรายได้สูง และร้อยละ 64.9 ของนิสิตที่มีรายได้ต่ำของนิสิต คณะรัฐศาสตร์

ทรรศนะต่อการเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุนประเภทอุตสาหกรรม จากการศึกษาตามตารางที่ 52 ผู้วิจัยได้ถามนิสิตถึงการเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุนประเภทอุตสาหกรรม ควรให้โอกาสเท่าเทียมกันทุกประเทศ หรือ ควรจะกีดกันเป็นบางประเทศ นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ 50.5 เห็นว่าควรให้โอกาสเท่าเทียมกันทุกประเทศ ในคำตอบที่เกี่ยวกับความเห็นว่าการกีดกันบางประเทศ นิสิตได้ระบุ ประเทศญี่ปุ่นมากเป็นอันดับ 1 และสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับ 2 ซึ่งมีร้อยละ 28.8 นิสิตชายของคณะรัฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่เห็นว่าควรจะให้เปิดโอกาสทุกประเทศเท่าเทียมกันมากที่สุด คือ ร้อยละ 57.7 ในขณะที่นิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีร้อยละ 53.3 นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ มีเพียงร้อยละ 31.7 ความเห็นที่แตกต่างระหว่างนิสิตหญิงกับนิสิตชาย เป็นเพราะ นิสิตหญิงมีความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นพวกหัวเก่ามากกว่านิสิตชาย จึงมีความคิดความเห็นต่อการที่จะเปิดโอกาสให้เท่าเทียมกันทุกประเทศ ในแบบที่มั่นใจน้อยกว่านิสิตชาย

เมื่อได้นำปัจจัยรายได้ของครอบครัวของนิสิต มาเป็นตัวควบคุม และจำแนกออกไปเป็นรายคณะ ตาม ตารางที่ 53 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ที่มีรายได้ต่ำ ร้อยละ 56.6 มีความมั่นใจในความเห็นที่ควรเปิดโอกาสให้ เท่าเทียมกันทุกประเทศมากกว่า กลุ่มนิสิตที่มีรายได้สูง กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จะปรากฏว่านิสิตวิศวะ ที่มีรายได้สูง มีร้อยละ 49.1 รายได้ต่ำ ร้อยละ 64.1 ส่วนนิสิตรัฐฯ รายได้สูง มีร้อยละ 36.6 ส่วนที่มีรายได้ต่ำมีร้อยละ 48.6

โดยสรุปแล้ว สำหรับประเด็นนี้อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตรัฐฯ มีความเห็นในแบบพวกที่มีหัวก้าวหน้า น้อยกว่านิสิตวิศวะ เนื่องจากนิสิตรัฐฯ มองในแง่ของค่านิยม เมือง ส่วนนิสิตวิศวะ มีทรรศนะในด้านเศรษฐกิจ อยากรู้จักถามนิสิตหญิง มีความมั่นใจมากกว่านิสิตชาย และนิสิตที่มีรายได้ต่ำ ต้องการให้มีการเปิดโอกาสให้ เท่าเทียมกันทุกประเทศมากกว่านิสิตที่มีรายได้สูง

ตารางที่ 52

ทรรศนะต่อการเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุนประเภทอุตสาหกรรม
จำแนกตามคณะและเพศ

ทรรศนะต่อการเปิดโอกาส ให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุน	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
ให้ทุกประเทศเท่าเทียมกัน	57.7	31.7	46.2(43)	53.3(57)	50.5(100)
กีดกันบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา	23.1	48.8	34.4(32)	23.8(25)	28.8(57)
ไม่มีความเห็น	17.3	19.5	18.3(17)	20.0(21)	19.2(38)
ไม่ตอบ	1.9	—	1.1(1)	1.9(2)	1.5(3)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 53

ทรรศนะต่อการเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุนประเภทอุตสาหกรรม
จำแนกตามรายได้ของครอบครัวและคณะ

ทรรศนะต่อการเปิดโอกาส ให้ประเทศต่าง ๆ มาลงทุน	รายได้สูง			รายได้ต่ำ			รวม ทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	
ให้ทุกประเทศเท่าเทียมกัน	36.6	49.1	43.9(43)	48.6	64.1	56.6(43)	49.4(86)
กีดกันบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา	41.5	33.3	36.7(36)	32.4	10.2	21.0(16)	29.9(52)
ไม่มีความเห็น	19.5	17.5	18.4(18)	18.9	23.1	21.0(16)	19.5(34)
ไม่ตอบ	2.4	—	1.0(1)	—	2.6	1.3(1)	1.1(2)
รวม	100(41)	100(57)	100(98)	100(37)	100(39)	100(76)	100(174)

ปัญหาเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ในต้นปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยได้มีปฏิริยาต่อต้านธุรกิจญี่ปุ่นอย่างหนักหน่วง และได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนถึงกับเกินขอบวงประท้วง เป็นความจริงที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ธุรกิจอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นมีบทบาทต่อฐานะเศรษฐกิจของไทย แต่ตามองให้ละเอียดลงไปแล้ว จะพบว่า มีธุรกิจอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ส่งเสริมเศรษฐกิจของไทยเลย เช่น ห้างสรรพสินค้า หรือธุรกิจเกี่ยวกับการโฆษณาที่มีอยู่ในเมืองไทยมากกว่า 30 บริษัท พวกนี้จะทำหน้าที่เพียงขายหรือโฆษณาแก่เฉพาะสินค้าของญี่ปุ่นเท่านั้น บางแห่งในจำนวนนี้ พยายามแต่จะให้ธุรกิจของตนเองดำเนินไปได้โดยสะดวกแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ประเทศไทยเลยแม้แต่น้อย

ธุรกิจอุตสาหกรรมก็เช่นเดียวกัน มีจำนวนไม่น้อยที่บริษัทญี่ปุ่นใช้เงินทุนที่เก็บรวบรวมได้ภายในประเทศนำไปลงทุนอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บผลตอบแทนส่งกลับประเทศญี่ปุ่น วิธีการแบบนี้ขัดกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศเป็นอย่างยิ่ง นักธุรกิจอุตสาหกรรมญี่ปุ่น ได้แสดงการเอาใจเอาเปรียบด้วยการพยายามทุกวิถีทางที่จะยึดเอาอำนาจการบริหารมาอยู่ในมือของตนเอง ทั้งที่อุตสาหกรรมนั้นมันมีนักธุรกิจคนไทยถือหุ้นส่วนอยู่ด้วย ญี่ปุ่นจะสนใจเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับส่วนได้เสียในธุรกิจของตนเองเท่านั้น และคงจะไม่ยอมเสียเปรียบชาติใดๆในโลก ในฐานะที่ญี่ปุ่นเป็นชาติที่อยู่ในฐานะได้เปรียบทางเศรษฐกิจ

เมื่อนิสิตนักศึกษาได้เกินขอบวงต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ได้กลายเป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นต่างๆก็เข้าใจว่าสาเหตุที่ทำให้ นิสิตนักศึกษาต่อต้านในครั้งนั้นเกิดจาก (1) ไทยเสียดุลย์การค้าแก่ญี่ปุ่นมาก (2) เนื่องจาก นิสิตนักศึกษาไทย มีความไม่พอใจรัฐบาลหลายอย่าง แต่ไม่สามารถจะแสดงออกโดยตรงได้ในขณะนั้น การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นจึงเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่ง (3) จุดเริ่มต้นของการต่อต้านก็คือ เรื่องมวยที่นายโนกุจิก่อขึ้น ความคิดนอกเหนือจากนี้ว่า การต่อต้านครั้งนั้นเกิดขึ้นเพราะมีพ่อค้าจีนหนุนหลังพวกนิสิตนักศึกษาอยู่ ¹⁰⁰

ต่อมาในวันที่ 9 มกราคม 2517 เมื่อนายกรัฐมนตรี คากุเออิ ทานากะ แห่งประเทศญี่ปุ่นพร้อมด้วย บุตรสาวมามิโกะ ทานากะ เดินทางมาเยือนไทยและทำการปรึกษาหารือกับ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศทั้งด้านการค้าและการทูต นิสิตนักศึกษาไทยได้ให้การต้อนรับแบบต่อต้านอย่างรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของการต้อนรับแขกเมือง ¹⁰¹ แนวการประท้วง "สัคว์เศรษฐกิจ" และ "จักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ" ของนิสิตนักศึกษาเริ่มตั้งแต่คอนเมือง และที่หนักที่สุดก็คือหน้าโรงแรมเอราวัณ

¹⁰⁰ หนังสือพิมพ์ Sankei Shimbun ฉบับวันที่ 27 พฤศจิกายน 2516

¹⁰¹ หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ ฉบับวันที่ 10 มกราคม 2517

คลื่นนิสิตนักศึกษาจำนวนมากกว่า 5,000 คน ไ้มาชุมนุมประท้วงที่หน้าโรงแรมเอราวัณ มีการเปิดอภิปราย
โจมตีการรุกรานทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นอย่างรุนแรง นอกจากนั้นก็มี การเผาหุ่นกระต่ายซึ่งทำเป็นสินค้าญี่ปุ่น
ที่หน้าศูนย์การค้าญี่ปุ่น หรือเจโทรอีกด้วย ทางสรรพสินค้าไทยไทมาร์ซึ่งเป็นกิจการของญี่ปุ่น ก็ถูกขวางป้ายจน
กระจกเสียหาย ครึ่งวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 1 มกราคม 2517 เลขานุการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
นายสมบัติ ชำรงธัญญาวงศ์พร้อมด้วยผู้นำนักศึกษาอีกหลายคน อาทิ นายประสาร ไตรรัตนารกุล และนายวิรัช
ศักดิ์พรพงษ์ได้เข้าพบนายทานากะ เป็นเวลา 85 นาที เพื่อยื่นข้อเสนอมางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการรุกรานทาง
เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และปัญหาสิ่งแวดล้อมเน่าเสียจากโรงงานญี่ปุ่นในประเทศไทย ซึ่งนายทานากะก็กล่าว
ตอบว่า ปัญหาต่างๆในประเทศไทย จะต้องแก้ไขเอาเอง เหมือนอย่างในประเทศญี่ปุ่นเคยจัดอิทธิพลของอเมริกา
นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งทำให้บรรดานักนิสิตนักศึกษาเหล่านั้นผิดหวังเป็นอย่างมาก 102

การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นในไทย ตลอดจนการคว่ำการต่อต้านเช่นนี้จะเกิดขึ้นในประเทศอื่นอีกถ้าญี่ปุ่น
ไม่แก้ไขวิธีการของตน เป็นเหตุทำให้ผู้ตีความหมายของคำว่า "ช่วยเหลือ" ได้ถูกนำมาพิจารณาใหม่ มาตราฐาน
ของวิธีดำเนินการธุรกิจของบริษัทญี่ปุ่นในต่างประเทศได้ถูกนำมาพิจารณาใหม่ ทั้งทางกระทรวงการต่างประเทศ
ญี่ปุ่นและหอการค้าของญี่ปุ่นก็ได้ เริ่มทำการสำรวจสภาพความเป็นจริงของระบบโรงงาน รวมทั้งฐานะของคนไทย
และพนักงานญี่ปุ่นในโรงงานญี่ปุ่นในเมืองไทย นอกจากนี้กลุ่มนิสิตนักศึกษายุโรป ที่เรียกตัวเองว่า JISU (Japan
International Student Union) ที่มหาวิทยาลัยเคอไอ ก็ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับการต่อต้านสินค้า
ในไทย เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2516 ด้วย

ผลของการสำรวจคนในโตเกียวและโอซาก้า รวม 1000 คน ทางโทรศัพท์ โดยสำนักพิมพ์ ชัง เคอิ
มีดังนี้คือ ร้อยละ 47.5 เห็นว่าการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่สมควรแล้ว และทางญี่ปุ่นควรจะได้พิจารณาตัวเอง
เสียใหม่ ร้อยละ 32.0 เห็นว่าการต่อต้านครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องใหญ่ เวลายานไปก็เจ็บหายไประยะ 50.5
เห็นว่าญี่ปุ่นถูกเรียกว่าเป็น "สัตว์เศรษฐกิจ" เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ และร้อยละ 60.9 เห็นว่าการออกไปตั้งบริษัท
โรงงาน หรือดีพาร์ทเมนท์โทรในต่างประเทศ มีความจำเป็นสำหรับประเทศญี่ปุ่น 103

ทรรศนะต่อการมาลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย จากการศึกษา ตามตารางที่ 54 นิสิตส่วนใหญ่
ร้อยละ 67.7 เห็นว่า ญี่ปุ่นนั้นมาลงทุนในประเทศไทยมากเกินไป และมีเพียงร้อยละ 1.5 ที่เห็นว่าการมา
ลงทุนของญี่ปุ่นนั้นไม่ได้มีส่วนในการมาครอบงำเศรษฐกิจของไทย มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่าง

102 หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ ฉบับวันที่ 11 มกราคม 2517

103 หนังสือพิมพ์ ชัง เคอิ ฉบับวันที่ 28 พฤศจิกายน 2516

ตารางที่ 54

ทรรศนะต่อการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อการลงทุนของญี่ปุ่น	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวม ทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
มากเกินไป	61.5	70.7	65.6(61)	69.5(73)	67.7(134)
มากในบางเรื่อง	34.6	29.3	32.2(30)	27.6(29)	29.8(59)
ไม่ได้คร่อมว่าเศรษฐกิจของไทย	3.9	—	2.2(2)	0.9(1)	1.5(3)
ไม่มีความเห็น	—	—	—	1.9(2)	1.0(2)
รวม	100(52)	100(41)	100(93)	100(105)	100(198)

ตารางที่ 55

ทรรศนะต่อการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย จำแนกตาม

ภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อการลงทุนของญี่ปุ่น	ไทย			จีน			รวม ทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	
มากเกินไป	67.3	59.6	63.5(61)	63.6	77.6	71.6(73)	67.7(134)
มากในบางเรื่อง	30.6	36.2	33.3(32)	34.1	20.7	26.5(27)	29.8(59)
ไม่ได้คร่อมว่าเศรษฐกิจของไทย	2.0	—	1.0(1)	2.3	1.7	1.9(2)	1.5(3)
ไม่มีความเห็น	—	4.2	2.1(2)	—	—	—	1.0(2)
รวม	100(49)	100(47)	100(96)	100(44)	100(58)	100(102)	100(198)

ทัศนคติที่เห็นว่า การลงทุนของผู้ประกอบการในประเทศไทยนั้นมากเกินไป กล่าวคือ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ มีจำนวนร้อยละ 65.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 69.5 ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์

อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตหญิงของคณะรัฐศาสตร์ มีความมั่นใจ เห็นว่าผู้ประกอบการลงทุนมากเกินไปในเมืองไทย เป็นความมั่นใจที่สูงกว่านิสิตชาย ทั้งในคณะรัฐศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ กล่าวคือนิสิตหญิงมีจำนวนร้อยละ 70.7 ในขณะที่นิสิตชาย วิชา มีจำนวนร้อยละ 61.5 และนิสิตชาย วิชา มีจำนวนร้อยละ 69.5

เมื่อได้นำปัจจัยภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัว ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ไทย-จีน มาจำแนกเป็นรายคณะ พบว่า นิสิตที่มีภูมิหลังจีน เห็นว่าผู้ประกอบการลงทุนมากเกินไป ร้อยละ 71.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 63.5 ของนิสิตที่มีภูมิหลังไทยแล้ว นิสิตที่มีภูมิหลังจีน มีความเห็นว่าการลงทุนในเมืองไทยมากเกินไป มากกว่านิสิตที่มีภูมิหลังไทย อย่างไรก็ตาม ในการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างคณะ นิสิตที่มีภูมิหลังจีน ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจสูงสุด คือ เห็นว่าผู้ประกอบการลงทุนในเมืองไทยมากเกินไปถึงร้อยละ 77.6 ในขณะที่นิสิตที่มีภูมิหลังไทย ของคณะวิศวกรรมศาสตร์มีเพียงร้อยละ 59.6

ทัศนคติเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นในเมืองไทยในอนาคต

จากการศึกษาตามตารางที่ 56 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ร้อยละ 58.1 เห็นว่าควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในบางเรื่อง และร้อยละ 34.8 เห็นว่าไม่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นในเมืองไทยในอนาคต นิสิตรัฐฯและนิสิตวิศฯ มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการที่เห็นควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในบางเรื่องที่ว่า เป็น กล่าวคือ นิสิตรัฐฯ ร้อยละ 62.4 เปรียบเทียบกับนิสิตวิศฯมีเพียงร้อยละ 53.3 แสดงว่านิสิตรัฐฯ มีความคิดความเห็นไปในแบบพวกที่มีหัวก้าวหน้ามากกว่านิสิตวิศฯ ความแตกต่างความคิดเห็นในข้อที่ไม่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ นิสิตรัฐฯ มีร้อยละ 27.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 40.9 ของนิสิตวิศฯ แสดงว่า นิสิตวิศฯมีการคัดค้านอย่างรุนแรงมากกว่านิสิตรัฐฯ จากความแตกต่างความเห็นระหว่างนิสิตหญิงกับนิสิตชาย คือ ร้อยละ 34.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 23.1 ตามลำดับ แสดงว่านิสิตหญิงมีความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่านิสิตชาย และจัดได้ว่านิสิตหญิง เป็นพวกที่มีหัวเก่ามากกว่านิสิตชาย

เมื่อได้นำปัจจัยภูมิหลังของครอบครัว ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ไทย-จีน มาจำแนกเป็นรายคณะ พบว่า นิสิตที่มีภูมิหลังไทย เห็นควรให้ส่งเสริมในบางเรื่อง ร้อยละ 65.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 50.9 ของ นิสิตที่มีภูมิหลังจีน แสดงว่านิสิตที่มีภูมิหลังจีน ไม่สนับสนุนต่อการมาลงทุนของผู้ประกอบการมากกว่านิสิตที่มีภูมิหลังไทย อีกประการหนึ่ง จะเห็นได้ว่า ในระดับคำตอบ ที่ไม่ควรส่งเสริมนั้น นิสิตที่มีภูมิหลังจีน มีร้อยละ 41.2 สูงกว่า นิสิตที่มีภูมิหลังไทย ที่มีเพียงร้อยละ 28.1 จึงอาจจะกล่าวโดยทั่วไปได้ว่า นิสิตที่มีภูมิหลังจีน คัดค้านการมาลงทุนของผู้ประกอบการมากกว่านิสิตที่มีภูมิหลังไทย และนิสิตรัฐฯมีความคิดเห็นในแบบหัวก้าวหน้ามากกว่านิสิตวิศฯ

ตารางที่ 56

พรรณนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้นับมาลงทุนทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในเมืองไทย
จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อการให้ผู้นับ มาลงทุนทางอุตสาหกรรม	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์		รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย		
ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง	—	—	—	0.9 (1)		0.5 (1)
ควรส่งเสริมต่อไป	11.5	7.3	9.7 (9)	3.8 (4)		6.6 (13)
ควรส่งเสริมในบางเรื่อง	65.4	58.5	62.4 (58)	53.3 (57)		58.1 (115)
ไม่ควรส่งเสริม	23.1	34.1	27.9 (26)	40.9 (43)		34.8 (69)
รวม	100 (52)	100 (41)	100 (93)	100 (105)		100 (198)

ตารางที่ 57

พรรณนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้นับมาลงทุนทางอุตสาหกรรมเพิ่มเติมขึ้นในเมืองไทย
จำแนกตามภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อการให้ผู้นับ มาลงทุนทางอุตสาหกรรม	ไทย			จีน			รวมทั้งสิ้น
	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	รัฐฯ	วิศวะฯ	รวม	
ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง	—	—	—	—	1.7	0.9 (1)	0.5 (1)
ควรส่งเสริมต่อไป	10.2	2.1	6.2 (6)	9.1	5.2	6.9 (7)	6.6 (13)
ควรส่งเสริมในบางเรื่อง	67.3	63.8	65.6 (63)	56.8	46.5	50.9 (52)	58.1 (115)
ไม่ควรส่งเสริม	22.4	34.0	28.1 (27)	34.1	46.5	41.2 (42)	34.8 (69)
รวม	100 (49)	100 (47)	100 (96)	100 (44)	100 (58)	100 (102)	100 (198)

พรรคแนวทอการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ทำการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2515 มีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ไทยคงเสียดุลการค้าแก่ญี่ปุ่นมากขึ้นทุกปี เป็นเวลาติดต่อกันกว่า 10 ปีมาแล้ว และแต่ละปี จำนวนเงินที่ขาดดุลการค้าก็มากขึ้นอย่างน่าวิตก ประมาณว่า ในปี พ.ศ. 2515 ไทยเสียดุลการค้าแก่ญี่ปุ่นไม่น้อยกว่า 4,300 ล้านบาท¹⁰⁴ ของใช้ในเมืองไทยที่แพงๆ เช่น โทรทัศน์ รถยนต์ กลองฉาบรูป ฯลฯ ล้วนนำมาจากญี่ปุ่นเกือบทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นก็ไม่ค่อยซื้อสินค้าจากไทย หรือเมื่อซื้อก็พยายามเอาเปรียบ ถกราคา ทำให้คนไทยมองญี่ปุ่นว่าเป็นประเทศที่เอารัดเอาเปรียบ ทั้งที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มั่งคั่งกว่าไทยเป็นอันมาก

การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นได้เริ่มควยการที่ศูนย์ฯได้แจกใบปลิว แก่สาธารณชนและได้ประกาศว่า ระยะเวลาระหว่าง 20 - 26 พฤศจิกายน 2515 เป็นสัปดาห์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น ในใบปลิวได้ชี้แจง ถึงการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น กับทั้งยังขอร้องไห้ประชาชนช่วยกันเสียสละละเว้นไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น นอกจากนั้นศูนย์ฯยังได้เสนอแผนการ 10 ข้อ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของรัฐบาล ซึ่งข้อที่สำคัญ เช่น ขอให้รัฐบาลบังคับไม่ให้ชาวต่างประเทศมาแย่งอาชีพของคนไทย, ควรควบคุมหรือห้ามการนำสินค้าที่ไม่จำเป็นเข้ามาในราชอาณาจักร หรือการลงทุนของชาวต่างชาติที่ผลิตสินค้าที่ไม่จำเป็น¹⁰⁵

ขณะนั้นเป็นระยะเวลาที่กรุงเทพฯ กำลังมีกฏอัยการศึก อันสืบเนื่องมาจากการยึดอำนาจของคณะทหาร เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2514 การยึดอำนาจครั้งนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี อยู่ก่อนการยึดอำนาจ ได้เป็นผู้นำในการยึดอำนาจในครั้งนั้น เมื่อมีการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นของนิสิตนักศึกษา จอมพล ถนอม ไม่ได้ใช้ความพยายามที่จะห้ามปรามการกระทำของนิสิตนักศึกษาแต่อย่างใด¹⁰⁶ ได้เตือนว่า อย่าให้มีการใช้กำลังและห้ามเดินขบวนหน้าสถานทูตญี่ปุ่น ยิ่งกว่านั้นจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี ยังได้ชมเชยวาทปฏิบัติการณ์ของนิสิตนักศึกษาครั้งนี้ เป็นผลงานชิ้นโบว์แดง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ตรัสชมเชยผลงานของศูนย์กลางนี้ นักศึกษาเช่นกัน

โดยทั่วไปแล้วศูนย์ฯ ได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี การจำหน่ายสินค้าญี่ปุ่นลดลง เป็นอย่างมาก ยิ่งกว่านั้นสภาคณะปฏิวัติก็ยังได้ออกกฤษฎีกาเพื่อจะควบคุมและปกป้องสินค้าไทย และควบคุมการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นผลสะท้อนจากข้อเสนอ 10 ข้อ ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษานั้นเอง

104 Bangkok Post, November 17, 1972

105 Bangkok Post, November 20, 1972

106 Ross Prizzia and Narong Sinawasdi, Student Activism and Political Change in Thailand, Bangkok: D.K. Book House, 1974, p.17

ตารางที่ 58

ทรรศนะต่อการทอดทานสินค้ายี่น จำแนกตามคณะและเพศ

ทัศนคติต่อการทอดทานสินค้ายี่น	คณะรัฐศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์	รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	
เห็นควยอย่างยิ่ง	3๗.8	29.3	3๗.1(28)	34.3(36)	32.3(64)
เห็นควย	5๗.๗	48.8	49.5(46)	52.4(55)	51.๗(1๗1)
ไม่เห็นควย	19.2	21.9	2๗.4(19)	12.4(13)	16.2(32)
ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง	-	-	-	๗.9(1)	๗.5(1)
รวม	1๗๗(52)	1๗๗(41)	1๗๗(93)	1๗๗(1๗5)	1๗๗(198)

ตารางที่ 59

ทรรศนะต่อการทอดทานสินค้ายี่น จำแนกตามภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัวและคณะ

ทัศนคติต่อการทอดทานสินค้ายี่น	ไทย			จีน			รวมทั้งสิ้น
	รัฐา	วิศวา	รวม	รัฐา	วิศวา	รวม	
เห็นควยอย่างยิ่ง	24.5	25.5	25.๗(24)	36.4	41.4	39.2(4๗)	32.3(64)
เห็นควย	53.1	57.4	55.2(53)	45.4	48.3	47.๗(48)	51.๗(1๗1)
ไม่เห็นควย	22.4	17.๗	19.8(19)	18.2	8.6	12.7(13)	16.2(32)
ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง	-	-	-	-	1.7	๗.9(1)	๗.5(1)
รวม	1๗๗(49)	1๗๗(47)	1๗๗(96)	1๗๗(44)	1๗๗(58)	1๗๗(1๗2)	1๗๗(198)

จากการศึกษาตามตารางที่ 58 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.๐ เห็นด้วย ร้อยละ 32.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตทั้งสองคณะ พบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์ เห็นด้วย ร้อยละ 49.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3๐.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 52.4 ที่เห็นด้วย และร้อยละ 34.3 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์แล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความเห็นในการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นรุนแรงมากกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์

นิสิตชาย ไม่ว่าในคณะรัฐศาสตร์ หรือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีความเห็นในการต่อต้านรุนแรงมากกว่า นิสิตหญิง กล่าวคือ นิสิตชายของคณะรัฐศาสตร์ เห็นด้วยกับการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ร้อยละ 5๐.๖ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3๑.8 เปรียบเทียบกับ นิสิตชายของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นด้วยร้อยละ 52.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 34.3 ซึ่งต่างก็มากกว่านิสิตหญิง ที่เห็นด้วยเพียง ร้อยละ 48.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 29.3

เมื่อได้นำปัจจัยภูมิหลังชาติพันธุ์ของครอบครัวนิสิต ซึ่งได้แบ่งออกเป็น ไทย - จีน มาจำแนกเป็นรายคณะ ตามตารางที่ 59 พบว่า นิสิตที่มีภูมิหลังจีน มีทัศนคติในการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น มากกว่านิสิตที่มีภูมิหลังชาวไทย กล่าวคือ นิสิตที่มีภูมิหลังจีน เห็นด้วยกับการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ร้อยละ 47.๖ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 39.2 ในขณะที่นิสิตที่มีภูมิหลังชาวไทย เห็นด้วย ร้อยละ 55.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.๑

นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีภูมิหลังจีน เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น มากกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ ไม่ว่าจะภูมิหลังชาวไทย หรือ มีภูมิหลังจีน กล่าวคือ นิสิตที่มีภูมิหลังจีนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ เห็นด้วยกับการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นร้อยละ 48.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 41.4 ในขณะที่นิสิตในคณะเดียวกัน แต่มีภูมิหลังชาวไทย เห็นด้วย เพียงร้อยละ 57.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 25.5 โดยสรุปอาจจะกล่าวได้ว่า นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นมากกว่านิสิตคณะรัฐศาสตร์ นิสิตชายให้การต่อต้านมากกว่านิสิตหญิง และนิสิตที่มีภูมิหลังจีน ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นมากกว่านิสิตที่มีภูมิหลังชาวไทย